

Obsah

Úvod	3
1 Teoretická část	4
1.1 Tanec	4
1.1.1 Historie tance	4
1.1.2 Význam tance	5
1.1.3 Tématický roční plán taneční výchovy	7
1.2 Sociální a taneční skupiny	8
1.3 Taneční styly	11
1.4 Tělesný a psychický vývoj dětí a mládeže	15
1.5 Nadání a talent	17
1.6 Osobnost pedagoga	18
1.7 Sociální, personální a materiální podmínky	19
2 Výzkumná část	21
2.1 Cíle práce a hypotézy	21
2.2 Popis zařízení s výukou tance a charakteristika respondentů	21
2.3 Metody šetření	24
2.4 Organizace, podmínky a průběh vlastního výzkumu	25
2.5 Interpretace výsledků dotazníkového šetření	27
2.5.1 Dotazník pro pedagogy tance	27
2.5.2 Dotazník pro tanečnice a tanečníky	33
2.6 Rozhovory s pedagogy a žáky, zúčastněné pozorování	39
3 Diskuse	41
Závěr	44
Použitá literatura	46
Internetové zdroje	47
Seznam grafů a tabulek	48

„Tanec je skutečně starý jako lidstvo samo. V afrických jeskyních, v džunglí pohřbených chrámech starých říší jihovýchodní Asie i Střední Ameriky, ve vykopávkách keltských sídlišť, na nádobách starých Řeků, v prvních středověkých literárních dílech, tam všude najdeme kresby tančících figurek. Tanec byl vždy součástí lidské kultury. A jak se lidstvo vyvíjelo, ubývalo tanci „služebních“ povinností, jako přivolávání deště, zahánění zlých duchů, a tanec začínal víc a víc sloužit zábavě.“ (Odstrčil, 2004, str.9)

Úvod

V úvodu bakalářské práce bych se měla zmínit proč, jsme si zvolila právě takové téma. Již od dětských let se pohybuji v prostředí tance. Nejdříve jsem byla sama žákyní Lidové školy umění, kde jsem získala základní pohybové a taneční dovednosti. Potom jsem se věnovala společenskému tanci a posléze jsem taneční zkušenosti začala předávat vlastním žákům. Nejdříve společenský tanec v Domě dětí a mládeže Klíč v Jaroměři a následně současný, lidový a klasický tanec v Základní umělecké škole B. Smetany v Novém Městě nad Metují. Nyní již tanec nevyučuji, ale právě z výše uvedených důvodů jsem se rozhodla prozkoumat, jaké možnosti výuky tance mají děti a mládež v Novém Městě nad Metují.

Výuku tance zde nabízejí celkem čtyři zařízení. Jedná se o Základní uměleckou školu Bedřicha Smetany, druhé zařízení je Dům dětí a mládeže Stonožka, třetím zařízením je Tělocvičná jednota Sokol a čtvrté zařízení v mém výzkumu je Klub Mandl. Všechna čtyři zařízení jsou v Novém Městě nad Metují.

V úvodu teoretické části se zmiňuji o tanci, jeho historii a jeho významu pro člověka, navazuji rozdělením tanečních stylů a jejich stručnou charakteristikou. Dále se zaměřuji na psychosomatický vývoj daných věkových skupin a na osobnost pedagoga tance. V závěru teoretické části uvádím základní podmínky fungování taneční skupiny a nakonec se věnuji sociálním, personálním a materiálním podmínkám.

Hlavním cílem empirické části této práce je porovnat výše uvedená zařízení, z hlediska nabídky tanečních stylů, tanečních prostor, finančního i materiálního zázemí, odborného vzdělání a vzdělávání pedagogů tance, ale také finanční náročnosti pro rodiče žáků. V empirické části zahajuji výzkum vytvořením dotazníků, pro dvě skupiny respondentů. První skupinu respondentů tvoří pedagogové tance z výše uvedených zařízení. Ti odpovídají na *dotazník pro pedagogy tance*. Druhou skupinu respondentů tvoří tanečnice a tanečníci ze čtyř stejných zařízení, kterým je určen druhý *dotazník pro tanečnice a tanečníky* ve věku 10 – 18 let. V konečné části bakalářské práce jsou výsledky a vyhodnocení dotazníkového šetření, rozhovorů a pozorování.

1 Teoretická část

1.1 Tanec

„Zájmové činnosti chápeme jako cílevědomé aktivity zaměřené na uspokojování a rozvíjení individuálních potřeb, zájmů a schopností. Mají silný vliv na rozvoj osobnosti i na správnou společenskou orientaci.“ (Pávková, 2008, str.92)

Tanec můžeme zařadit mezi zájmové činnosti estetickovýchovné, které mají tři oblasti zájmů a to výtvarné, hudební, kam právě řadíme tanec a literárně-dramatické. Tyto činnosti jsou zaměřené na rozvíjení tvořivosti, na výchově vkusu a na kulturu chování. Uplatňuje se zde estetický vztah k reálnému životu (Pávková, 2008).

Tanec se od ostatních pohybových aktivit a sportů liší přesto je svým způsobem do rodiny sportů zařazen. Nachází se na rozhraní mezi uměním a sportem. Nemůžeme určit kdo tančí lépe či hůře podle daných norem a pravidel, protože v tanci nejde ani tak o výsledek, jako o samotný průběh a způsob pohybu, kde důležitou roli hraje právě krása daného pohybu. Tančit můžeme v každém věku, od mateřských škol až po zralý věk. Tanec se tak stává drogou a ve většině případů se mu podřizuje i životní styl (Odstrčil, 2004).

1.1.1 Historie tance

Od počátku existence lidí byl tanec úzce spjat s člověkem, pro svou schopnost komunikace. Z hlediska fylogeneze člověka se ve všech kulturách nejdříve objevují preverbální pokusy o komunikaci. Prostředkem k jakémukoliv pokusu sdělit informaci nebo se podělit o zkušenost byl výraz těla a gesta. V pravěku různými tanečními rituály oslavovali přízeň svých bohů, úlovek, úrodu, zdraví, radost, smutek, lásku. Stejně tak se snažili vyhnat nemoci nebo zaklínali duchy. To vše dokázali vyjádřit tancem. Postupně se vyvíjel jazyk a kultura jednotlivých kmenů, také náboženství dávalo životu nový rozměr. Tanec se stává neoddělitelnou součástí bohoslužeb a podobných rituálů. Tancem se vyjadřovaly veškeré důležité milníky lidského života, kterými byly hlavně narození, sňatek a smrt. Bylo-li třeba smířit se s bohy či nadpřirozenými silami, ovládat déšť, slunce či plodnost člověka, byl tanec nejčastěji využívaným prostředkem.

Různými obměnami tance, intenzitou prožitku a jeho vyjádřením, bylo možné sdělovat a předávat znalosti kmene na další členy.

V období starověku vznikají první města. Společnost se hierarchizuje. Člověk se více zaměřuje na svou individualitu a schopnosti. Přestává používat tanec pro jeho magickou úlohu. Starověké Řecko a Řím nejvíce ovlivnilo vývoj starověké kultury a také tance. Vzniká estetika, která slouží k obohacení a zkrášlení života. V Řecku je tanec považován za druh umění a až později za zábavu. V Římě je tancem pohrdáno, je pouze pro zábavu a pobavení, předvádějí ho tanečníci z povolání.

Ve středověku zaznamenal tanec úpadek. Vše ovlivňuje křesťanství, lidé jsou spoutáni přísnými pravidly a není zde žádná individuální aktivita. Na počátku této doby se tancem v kruhu nebo v průvodu oslavovaly křesťanské svátky. Později začíná převládat názor, že tanec je proti bohu. Je považován za něco nečistého a pohanského. Církev se svými dogmaty zakázala tanec pro jeho sexuální náboj, nesmělo se ukazovat tělo a jakékoli krásno. Takto přímý vztah člověka s bohem byl nepřijatelný.

V novověku dochází ve Francii k rozvoji taneční techniky. V roce 1661 je v Paříži zřízená akademie tance Ludvíkem XIV., který dal baletu systém a vytvořil základní baletní názvosloví. V roce 1681 poprvé vystoupily na jevišti tanečnice, do té doby tančili všechny role pouze muži. Charakteristické pro tuto dobu jsou náměty nadpřirozených bytostí, víly, vodníci, elfové. Vznikají kostýmy, tak jak je známe dnes. Splývavé, polodlouhé sukně, živůtek s holými rameny a baletní špičky.

Začátkem dvacátého století dochází k rozvoji současného tance. Tanečníci mají potřebu vymanit se z přísných pravidel klasického baletu, jako je přesnost, geometričnost a pouze dokonalá technika. Kladou důraz na individualitu člověka, na význam tance, splynutí hudby, příběhu a prožitků. Tanec by měl mít myšlenku, být niterný, uvolněný a přirozený (Jebavá, 1998).

1.1.2 Význam tance

Přirozenou součástí dětského života je hra, touha po pohybu a taneční pohyb z pocitu vnitřní radosti. V běžném životě je pohyb dítěte jakoby protkán řadou tanečních projevů spojených vždy s určitým výrazem. Hudba tento výraz i radostný projev dítěte ještě více

umocňuje. Přesto je jen hrstka vyvolených, komu je vnitřní citlivost a krásný pohyb vrozený. Proto musíme tyto schopnosti rozvíjet a to i u méně nadaných dětí. Snažíme se je vést ke správnému držení těla, rozvíjíme jejich vnitřní citlivost, představivost, dětskou tvořivost, hudební, prostorové a kolektivní citění. Cílem je harmonický pohyb a projev dítěte (Jeřábková,1986).

Tance využíváme k formování dětské osobnosti. Vytváříme trvalé vztahy mezi fyzickou složkou, myšlením a emocemi. Soustředění na rytmus vlastního pohybujícího těla a práce s pochopením jeho významu, je základ umělecké tvorby. Mimo rozvoje tvořivosti, učí tanec vnímat okolní prostředí, rozvíjí sociální inteligenci, sebekázeň, ale na druhé straně i spontaneitu. Důležitý je pozitivní vztah k fyzické aktivitě. Tanec je tvůrčí umělecká činnost, která slouží ke znovu objevování těla, k sebepoznávání a rozvoji neverbálních vyjadřovacích schopností. Zahrnuje mimo úzce účelových činností, jako je dosažení taneční techniky a výuky výsledných pohybových tvarů, také soustředění, sebepoznávání, úctu k druhým. Jedním z dalších úkolů je podněcování k samostatné tvůrčí činnosti. Nesmíme ani zapomenout na potřebu a radost z péče o společně sdílené prostory. Důležité není prvenství ani rychlost, ale výsledek a úspěch. Tanec má také velký pozitivní vliv na tvorbě a rozvoji klíčových kompetencí a to zejména sociálních a personálních, komunikativních a občanských (Šmolík,1985).

K tanci patří i hudba. Propojení tance s hudbou bývá velmi úzké. V řadě sportů má hudba funkci pouze jako doprovod, většinou jde jen o synchronizaci. Žádný jiný druh sportu nevyžaduje reagovat na neznámou hudbu, na její rytmus, melodii a strukturu. V tanci je hudba především inspirací a ne pouze doprovodem tanečního výkonu, protože v nás vyvolává emoce, pocity, dojmy a představy. Díky tanci můžeme tyto podněty prožívat mnohem intenzivněji. Vnímání krásna je stěžejní prvek, jenž nám poskytuje okamžitý prožitek. Tím má tanec pozitivní a blahodárny vliv na duševní zdraví. Tanec může být i příležitost ke společnému setkávání a trávení volného času. Nabízí kromě fyzické a psychické námahy i, kondici, poznávání různých lidí, zemí, kultur, pocity vítězství i prohry, týmového ducha, ale i individuální výjimečnost. Jakýkoliv sportovní oddíl, či taneční skupina dává dětem dobré sociální dovednosti, učí je komunikovat a spolupracovat. Děti si nacházejí svoji roli, uplatňují svůj temperament a učí se pracovat s trémou před vystoupením (Odstrčil, 2004).

1.1.3 Tématický roční plán taneční výchovy

Na základě svých zkušeností v tanečním oboru jsem vytvořila tématický roční plán výuky tance, který ZUŠ využívá dodnes. Díky jeho flexibilitě se může použít i pro jiná zařízení s výukou tance. Přesto je nutné roční plán pečlivě zvážit a zohlednit vůči schopnostem a nadání dětí. ŠVP byl vytvořen v souladu s RVP ZUŠ, obsahuje výchovně vzdělávací cíle, metody práce a hlavně klíčové kompetence a očekávané výstupy, kterých by žáci měli dosáhnout.

Výchovně vzdělávací cíl

- seznámit se s vybranými tanečními technikami
- vést k poznávání pohybových zákonitostí lidského těla
- vést ke schopnosti sebevyjádření pomocí tance
- umět kooperovat s jinými tanečníky při pohybovém vyjádření daného tématu
- objevit, rozvíjet a porozumět vlastním pohybovým schopnostem
- zdokonalovat a prohlubovat taneční techniku
- odstraňovat špatné pohybové návyky
- podporovat správné držení těla
- vnímat a cítit rytmus
- připravit na účast v tanečních soutěžích a přehlídkách

Obsah činnosti

- pohybová a taneční průprava
- tanec sólo, ve dvojici i ve skupině
- spoluvytváření taneční choreografií
- nácvik taneční sestavy

Očekávané výstupy

- zvýšení tanečních a pohybových dovedností
- vyšší koordinace končetin a center pohybu
- orientace v tanečních technikách
- orientace v prostoru
- použití tance a pohybu k relaxaci a udržování svého tělesného zdraví a kondice

Metody práce

- technika improvizace, kontaktní improvizace a další taneční techniky
- práce s těžištěm, vahou a rovnováhou
- kondiční příprava
- názorné ukázky, instruktáž, napodobování
- rozbor chyb
- účast na tanečních soutěžích, přehlídkách a festivalech
- promítání videa

Klíčové kompetence

- umí samostatně vystoupit
- rozvíjí dovednost interpretovat krátké taneční variace
- orientuje se v základních tanečních technikách a prvcích
- dokáže využít tanec k vyjádření svých pocitů
- stanovuje si cíle vycházející z potřeb vlastních i potřeb kolektivu
- tvořivě přistupují k nácvičku tance pro představení a soutěže

1.2 Sociální a taneční skupiny

Většinu činností provádíme ve společnosti dalších lidí. Již v dětství se zcela přirozeně stáváme členy nejrůznějších skupin. Při hrách, sportu, ve škole, zaměstnání a v rodině. Tímto se učíme kulturním návykům a jednání s lidmi. Jde o sociální učení, které je základem úspěšné socializace. Člověk je odedávna tvor společenský, proto se stále sdružuje a vyhledává lidskou společnost. V kontaktu s druhými lidmi uspokojuje své sociální potřeby. Stýkání s druhými lidmi je zkrátka nevyhnutelné, protože některé aktivity by člověk ani sám vykonávat nemohl. Může však mít mezi ostatními lidmi problémy. V případě, že má problém se sebevědomím, či hledáním své role v sociální skupině, nebo má konflikt s výraznou osobností, je neprůbojný, má komunikační bariéry apod. Aby tyto problémy nenastávaly, je pro správný vývoj dětské osobnosti vhodné, aby dítě bylo zvyklé, být členem nějakého kroužku či skupiny. Zde uspokojuje své potřeby, mezi které patří hlavně láska, potřeba uznání a prestiže, potřeba někam

přináležet, potřeba dominovat, vést nebo být vedený. Fungování ve skupině je pro něj tudíž samozřejmé a komunikace s lidmi v běžném životě snazší. Potřeba patřit k sociální skupině, je především v dospívajícím věku velmi důležité. Dítěti dává skupina pocit bezpečí, ochrany. Ve všech typech kroužků, si dítě postupně uvědomuje, že umí něco více než ostatní, je v něčem dobré a posiluje tak již od začátku své sebevědomí. Význam sociální skupiny je tedy nezastupitelný, jelikož má vliv na formování a dotváření sociálních rysů osobnosti, ovlivňuje individuální výkonnost, posiluje sociální identitu jedince, uspokojuje jeho základní sociální potřeby (Řezáč, 1998).

Významné aspekty u tanečních skupin

Konkrétní význam jednotlivých aspektů taneční skupiny se liší. Záleží na druhu skupiny a na situaci, ve které se nachází.

- **Koheze** čili soudržnost skupiny – síly, které působí na členy tak, že chtějí ve skupině zůstat a skupinu udržet. Každý člen může mít jiné důvody, proč stojí o zachování skupiny.
- **Motivace** jednotlivých členů skupiny – tj. nakolik jsou členové skupiny aktivní v dosahování skupinových cílů. Zde samozřejmě záleží, jaký má skupina pro jednotlivého člena význam a jaké jeho potřeby uspokojuje. Roli hraje i úsilí, které musel jedinec vynaložit, aby se do skupiny dostal a byl přijat ostatními členy, jak si cení svého členství a jak se obává jeho zrušení.
- **Skupinová atmosféra** – tj. jak se členové ve skupině cítí, jak si vzájemně pomáhají a spolupracují. Patří sem i přátelská a otevřená komunikace.
- **Skupinová morálka a disciplína** – tj. nakolik se dodržují dané skupinové normy a jak se trestá jejich porušování.
- **Styl vedení** – vedení může být autoritářské - založené na příkazech, či participační neboli demokratické. Dále vedení členíme na silné, kde se pravidla přísně dodržují, ať již je stanovil vedoucí sám nebo vznikla participací a na vedení slabé, které způsobuje nedodržování pravidel a neustálé námitky (Jindrová, 1979).

Kooperace

Kooperaci můžeme v tanci chápat různým způsobem. Kvalitu výsledné interpretace tance určuje jednak předchozí spolupráce mezi choreografem, často zároveň vedoucím a tanečníky, nebo spoluprací mezi samotnými tanečníky. Základní podmínka pro vytvoření určitého tance či taneční choreografie je fungující skupina. Z toho vyplývá, že tanečníci musí bezpodmínečně akceptovat vůdčí roli choreografova i všechny jeho pokyny a snažit se je zároveň splnit s maximálním využitím všech svých dovedností. U skupinové taneční choreografie je disciplína a včasná docházka naprosto nezbytná, protože zde záleží na každém tanečnickovi. Jediný chybějící tanečník může negativně ovlivnit výslednou práci na choreografii a tím celý tanec ztrácí na efektu nebo ho dokonce nelze provádět. Proto je také nezbytná spolupráce mezi samotnými tanečníky. Taneční vystoupení jsou většinou prováděna na malém či jinak obtížném prostoru. V těchto momentech je velice obtížné dodržet všechny struktury choreografie. Proto je důležité, aby každý tanečník vnímal své nejbližší okolí a měl okamžité reakce na změny. Dobrý tanečník sice prosazuje svoji individualitu, ale i přesto musí být zachována spolupráce mezi všemi členy skupiny. Vytváří se tím pevné vazby mezi tanečníky. Sympatie i antipatie mezi tanečníky mohou ve skupině vyvolávat konflikty i dlouhodobě trvající averze. V podobných případech je tu právě vedoucí, který by měl takovými konfliktům předcházet (Vaněk, 1984).

Kolektivní cítění a vzájemné vztahy

Z etického hlediska, má pro tanec, ale i pro výchovu zásadní význam kolektivní cítění. Při pohybové a taneční práci dochází ke zlepšování a umocňování vzájemných vztahů mezi dětmi.

Komunikace

Dorozumívání mezi členy skupiny je základ pro fungující spolupráci ve skupině tanečníků. Spolupráce často nevzniká snadno a jak je již uvedeno výše, konflikty jsou občas nevyhnutelné. Je tedy zřejmé, že bez kvalitní komunikace nefunguje ani spolupráce skupiny. Dobře fungující taneční skupina, s otevřenou a pozitivní komunikací, přináší dětem znásobenou radost z tance a pohybu vůbec (Jeřábková, 1986).

1.3 Taneční styly

SOUČASNÝ TANEC

Současný tanec obsahuje nejmodernější taneční techniky a velké množství tanečních směrů. Současný, nebo také moderní tanec se začal vyvíjet až začátkem dvacátého století v Americe. Tanečníci se začali bouřit proti přísným akademickým pravidlům klasického baletu. Největší zásluhy na změně měly dvě Američanky Isadora Duncanová a Ruth St. Denis a Němka Marie Wigman, které vyvinuly své vlastní metody a taneční techniky. Ty se staly později základem pro praxi moderního tance. Jejich snahou bylo vytvořit formu pohybu, která se bude odlišovat od pevně stanovených pravidel klasického baletu. A tak vzniká volný styl tance, ve kterém emoce a nálady rozhodnou o tom, kam se bude taneční choreografie ubírat. Experimentuje se se skutečností, vytváří se nové variace a taneční prvky. Vychází se z přirozeného pohybu a techniky improvizace. Improvizace je spontánní pohyb, který vytváří tanečník na základě své individuální představy, či prožitku. Velký důraz se klade na pocity samotného interpreta daného tance. Filozofie současného tance umožňuje tanečnickům velkou dávku svobody. Současný tanec se snaží naučit tanečníka, jak pracovat se svým tělem. Zaměřuje se na správné postavení těla, práci se všemi svalovými oblastmi a využití tíhy těla a tělesných protitahů. Velmi důležitá je i práce s energií a velmi novinkou je práce s prostorem a podlahou. Toto využívá především scénický tanec. Scénický tanec je moderní výrazový tanec, určený pro divadelní scénu. Tento tanec nemá žádná striktní pravidla ani omezení. Cílem je pouze vyjádření příběhu, myšlenky nebo pocitu. Nenajdou se zde strnulé pózy, ale klade se důraz na plynulý tok pohybů, přirozenost a originalitu pohybového vyjádření. Současný tanec má mnoho druhů tanečních technik, přesto mají všechny podobné cíle. Vytrvalost, ohebnost, pevnost a citovost. Taneční techniky v současném tanci jsou obvykle pojmenovány podle tanečníků, kteří je vytvořili, mezi nejznámější patří technika Isidory Duncan, která je založena na prostotě a čistotě pohybu. Tančit se má z centra těla, které nazývá emoční centrum. Z tohoto centra na povrch vytéká energie která dává impulsy pro pohyb. Je zde o důraz na lidskou přirozenost, tančí se na boso. Technika Marthy Graham je založena na principu kontrakce v centru těla a následného uvolnění. Technika José Limóna má charakteristickou jedinečnou tekoucí sekvenci pohybů, iniciovanou v žebrech, poté

protékající do ramen až po konečky prstů. Technika Lestera Hortona je charakteristická asymetrickým uspořádáním paží a nohou a pevným držením trupu. Technika Doris Humphrey je založena na pádu a znovu nalezení rovnováhy v tanečním pohybu (<http://moderni-tanec.navajo.cz/>).

LIDOVÝ TANEC

Lidový tanec je základním hudebně-tanečním projevem všech národů. Je úzce spojen s národními tradicemi a lidovou pospolitostí. Dá se říct, že jej vytvořili obyčejní lidé, přesto je uměleckou seberealizací. Vývoj lidového tance byl nestejněměrný. V celkovém vývojovém proudu lidové kultury představuje tanec umění s múzickými znaky, obsahující hudební, slovesné, dramatické a především taneční složky. Lidové tance dělíme podle rozdílné oblasti na dvě skupiny. Západní, to jsou celé Čechy a západní Morava - Horácko, Podhorácko, Haná, Malá Haná a na Východní, kam patří Východní Morava - Lašsko, Valašsko, Slovácko. Další rozdělení lidových tanců je určen vlastním historickým vývojem. Nejstarší jsou tance obřadné - chorovody, následují tance točivé a nejmladší jsou tance figurální. Mezi české lidové tance patří například: Polonéz, Bažant, Pilky, Hulán, Lašský mazur, Roveňačka, Pletený, Kopaničářsky čardáš (Kos, 1979).

KLASICKÝ TANEC

Baletní umění vychází z lidové taneční tvorby. Klasický tanec byl původně společenským tancem šlechty. Postupem času se měnil a získal pevná a specifická pravidla. V druhé polovině 19. století se tento styl označuje jako technická soustava evropského profesionálního jevištního tance – baletu. Přestože má přesně vypracovaný a logický systém scénických prvků, tak rozsah interpretační techniky je veliký. Je to přísná a tvarově dokonalá taneční forma. Sama podstata člověka je základ klasického tance, je to přirozenost jeho pohybu, jeho tvůrčí fantazie, citovost. Základní výrazovou jednotkou klasického tance je póza, současně je i hlavním prostředkem vyjádření většinou poetického obsahu, nebo děje. Techniku klasického tance, do jisté míry používají všechny žánry scénického tance. To jim dodá vyšší a dokonalejší interpretační úroveň. Současný balet již neklade důraz na pantomimická gesta, jako dříve, ale snaží se i ty nejsložitější dějové úkoly vyjádřit tanečními prostředky. V klasickém tanci existuje

pět lehce odlišných technik a stylů. Ruská technika, jejímž typickým znakem je elegantní port de bras a vysoké skoky. Další je Francouzská technika, která ovlivnila ostatní techniky a veškeré názvy jsou ve francouzštině. Jejimi typickými znaky jsou uvolněnost a vysoko vedené nohy tanečnicků. Balanchinova technika vznikla v USA a jejími typickými znaky jsou rychlá a přesná práce nohou, zaoblené pozice rukou s dobře oddělenými prsty a váha se přenáší více vpřed. Další je Bournonvillova technika s jemnou port de bras, mnoha piroutes bez důrazu, grand jeté se zadní nohou do attitude a mnoho Battu. Pátá technika patří italskému tanečnickovi. Cecchettiho technika je excelentní, má vlastní styl a metodu učení, typickými znaky je nepatrně nedotažené překřížení nohou v páté pozici a velmi formální port de bras (Tarasov1983).

SPOLEČENSKÝ TANEC

Společenský tanec vznikal převážně úpravou lidových tanců. V našem dnešním pojetí se ustálil v 19. století. Pár je základní jednotka tance, kde funguje velmi úzká spolupráce. Společenský tanec dělíme do dvou skupin, na standardní a latinskoamerické tance. Standardní tance charakterizuje uzavřené párové držení, švihový pohyb po celém parketu a hudba 30. let. Začátky prošli bouřlivým rozvojem, ale po nalezení určité vyhovující formy se přešlo k doladování celého systému. Nyní je vývoj skrytý, postupně se doplňují a upravují techniky, posuzuje se výraz tanečnicků, obsah tanců, mění se hudba. Důležitou součástí je i taneční kostým. Mezi standardní tance se řadí waltz, tango, valčík, slowfoxtrot, quickstep. Druhá mladší skupina jsou tance latinskoamerické, kde se vývoj ustálil až v 60. letech 20.století. Latinskoamerické tance charakterizuje rytmická pestrost, temperament, smyslnost, nezkrotnost a obrovský citový náboj. Velice důležitý je obsah tanců, potom teprve následuje forma. Uvolněnější držení v páru, pohyb jak po prostoru, tak i na místě, velmi rozmanitá hudba a odvážné oblečení. Mezi latinskoamerické tance se řadí samba, chacha, rumba, paso doble, jive (Odstrčil, 2004).

HIP HOP

Hip hop je novodobý taneční styl, vycházející z hiphopové kultury. Vznikl na počátku 70. let 20.století v USA v černošských ghetech spojením amerických a jamajských vlivů. Tento směr se šířil mezi pouličními gangy, které spolu soupeřily. Postupem času

přešel jejich boj na taneční parket. Díky tomu většina tanečních variací vychází z technik bojového umění a akrobacie. Hip hop má svůj druh hudby, tvořenou rapem a DJingem. Na počátku osmdesátých let 20. století se do hiphopové kultury zařadil break dance, který se přibližně deset let vyvíjel samostatně. Break dance je tanec skládající se z akrobatických prvků jako jsou salta, přemety, vruty a dané prvky převzaté z bojových umění – Power Moves, Freezy, Footwork, Toprock, Uprock. Tanečníci používají tyto kroky k náznaku souboje, ale k přímému kontaktu nedojde. V současné době u nás již existuje mnoho hiphopových skupin ([http://cs.wikipedia.org/wiki/Hip hop](http://cs.wikipedia.org/wiki/Hip_hop)).

MAŽORETKY

Mažoretky jsou tanečnice, které pracují s náčiním baton - hůlkou. Dnes jsou mažoretky vedeny jako odvětví sportu, ale i přesto se jedná o taneční umění. Historie mažoretek má počátky již ve třicátých letech v USA. V České republice se první skupiny mažoretek objevily po roce 1970 jako součást Základní lidové školy. Bylo jich však poskrovnu. Po roce 1990 se zvýšil zájem dívek a mažoretkové skupiny začaly vznikat při Domech dětí a mládeže a dalších školních i mimoškolních zařízeních. Dřívější mažoretky jsou spjaty s dechovou hudbou, barevnými uniformami a pochodováním. Nyní používají moderní hudbu a kostýmy jsou odvážnější a efektnější. Mažoretky se dělí do dvou skupin. Klasická mažoretky, která udržuje charakteristické rysy vystoupení, jako je důraz na techniku pochodu a držení těla. Přesto i sem už pronikají různé taneční prvky. Klasická mažoretky je oblečena do uniformy, vysokých bot a na hlavě má lodičku. Druhá skupina Twirling – Baton je založený na koordinaci a pohybu spojenou s pŕvabem, samozřejmě důležitá je i flexibilita. Oblečení je zde spořejší, na efekt. Jejich historie se píše zhruba od začátku 50.let. Twirling znamená točení a baton je hůlka. Hůlka musí být vyvážená a je většinou vyrobena z kovu, přesto jich existuje mnoho druhů. Mažoretky ale mohou používat i nejrůznější předměty jako například ponpony, vlajky, pušky či plameny. Při různých kulturních akcích mažoretky vystupují v pódiových formacích a pochodových defilé. Samozřejmě i zde jsou povinné prvky (<http://cs.wikipedia.org/wiki/Ma%C5%BEoretky>).

1.4 Tělesný a psychický vývoj dětí a mládeže

Aby bylo možné lépe vystihnout náročnost práce pedagogů, je nutné nejprve popsat, pro koho jsou zařízení s výukou tance určena. Z tohoto důvodu uvádím popis vývojových etap dětí, které se zúčastnily i celého výzkumu.

Mladší školní věk, neboli prepubescence, charakterizuje děti ve věku 6 – 11 let. Vývoj pokračuje trvale a plynule. Ve všech směrech dosahuje dítě výrazných pokroků, které jsou pro budoucnost často rozhodující. Realistické zaměření se zdá být charakteristickou známkou tohoto období, avšak stále je závislé na vlastních přáních i fantaziích. Výrazně stoupá vliv dětské skupiny, jejíž normy se dítě snaží dodržovat. Matějček pokládá za závažné vývojové změny v tomto období hlavně přisvojení specifického chování vůči malým dětem, utváření rodičovských postojů a vytváření mužské a ženské identity. Vývoj pohybových i ostatních schopností je ovšem do značné míry závislý na tělesném růstu, který je během období mladšího školního věku většinou rovnoměrný. Po přechodné disproporcionalitě se tedy školní dítě zdá většinou harmonicky vyvinuté. Významně a souvisle se během celého období zlepšuje hrubá i jemná motorika. Pohyby jsou rychlejší, roste svalová a významně se zlepšuje koordinace všech pohybů celého těla. Proto se k tomuto období váže rostoucí zájem o pohybové hry a o sportovní výkony, vyžadující obratnost, sílu a vytrvalost. Motorické výkony nejsou závislé pouze na věku, ale i na vnějších podmínkách. Při vhodné podpoře, vykazují rychlejší vzestup. Rozdíly mezi dětmi v pohybových dovednostech mohou být tedy podmíněny zčásti tím, jak je rodiče v tomto směru povzbuzují, nebo naopak tlumí ze strachu, aby si neublížily. Jestliže jsou pohybové výkony závislé převážně na vnější motivaci, tj. na povzbuzování rodičů nebo pedagoga, ovlivňují tyto osoby přiměřeností motivace dítěte celou jeho emoční stabilitu a tím i vývoj motorický. Dítě si je už dobře vědomo svých úspěchů či nezdarů v této oblasti a začíná si své vlastní dovednosti porovnávat s výkony ostatních. Ve skupině dětí hraje tělesná síla a obratnost velkou roli v postavení dítěte. Smyslové vnímání je druhá složka senzomotorické aktivity. Tak jak se dítě rozvíjí psychicky, zlepšuje se v tomto věku soustředěnost, pečlivost a vytrvalost, vnímá věci více v detailech nejen jako celek, zajímá se o vše více do hloubky a protože dochází ke stále větší progresi psychického vývoje, zlepšuje se v důsledku také rozvoj motoriky. Jednotlivé složky

psychomotorického vývoje dítěte se tedy vzájemně ovlivňují a vývoj jedné složky, podporuje vývoj složky druhé (Langmeier, 1998).

Střední školní věk, neboli pubescence charakterizuje děti ve věku 11 – 15 let.

Z hlediska školského systému odpovídá období středního školního věku druhému stupni základní školy, ale z hlediska psychologického vývoje je přesné stanovení středního školního věku obtížnější, jelikož záleží na individuálním psychosomatickém vývoji jedince. Tělesná výška se stále zvyšuje. U dívek nastává období pubescence dříve, proto je jejich tělesná výška v rozmezí 11 – 13 vyšší než u chlapců. Mezi 13 – 15 rokem tělesný růst chlapců stále progresivní, ale u dívek se růst zpomaluje. Růstové změny se v celém organismu projevují nerovnoměrně. Růst do výšky je intenzivnější než do šířky. Výška i hmotnost jednotlivých žáků vykazuje značné rozdíly. Na konci tohoto období již mají chlapci znatelně vyšší tělesnou výšku i hmotnost než dívky (Vilímová, 2002).

Díky zvýšenému tělesnému růstu dochází k narušení dosavadní tělesné a pohybové harmonie, které vedou k diskoordinačním projevům. Obzvláště u pubescentů s nedostatečným pohybovým režimem. Mění se také tělesné tvary a souběžně s vnějšími změnami dochází ke změnám v činnosti vnitřních orgánů. Funkční změny nervové soustavy způsobují nadměrnou citlivost a vzrušivost.

Z hlediska pohlaví se rozdíly ve výkonnosti prohlubují a to ve všech pohybových schopnostech. Kondiční pohybové schopnosti, především aerobní vytrvalost, mají progresivní růst v celém období u chlapců, ale u dívek pouze do třinácti let. Podobně je to i u rychlostních schopností, kde chlapci vykazují nadále pozitivní akceleraci, ale u dívek dochází k postupnému zpomalování růstu výkonnosti, které vrcholí dosažením patnácti let věku. Období pubescence patří mezi nejdůležitější období v psychickém vývoji jedince. Zvýšená hormonální aktivita ovlivňuje emoce a projevy pubescentů k sobě samotným, i ke svému okolí (Vilímová, 2002).

V období pubescence převládá v projevech jedince kritika a dokonce vzpoura a to nejen vůči rodičům, ale též vůči pedagogům a dalším autoritám. Proto je toto období nejnáročnější pro všechny zúčastněné. Pubescent reaguje na trest doma i ve škole zcela neadekvátně situaci (Říčan, 2004).

Starší školní věk, neboli adolescence charakterizuje dospívající ve věku 15 – 18 let. Somatický vývoj se již zřetelně zpomaluje. Vyrovnává se dynamika růstu jednotlivých částí těla, takže adolescent už není samá ruka, samá noha. Jedinec postupně získává své konečné proporce. U chlapců lze pozorovat nárůst svalové hmoty, u dívek jde spíše o přírůstky podkožního tuku a jeho rozložení po těle. Výkonnost chlapců nadále vzrůstá, přestože je pomalejší než dříve. Tělesná výkonnost dívek stagnuje nebo dokonce nepatrně klesá. U chlapců dochází k nárůstu svalové hmoty a tím ke snížení pohyblivosti rameních a kyčelních kloubech (Vilímová, 2002).

Koncem adolescentního období se většinou objevuje radostnější ladění, s převládajícím pocitem vnitřní síly a krásy. Jedinec se citově i rozumově uklidňuje. Přesný konec tohoto období je obtížné stanovit. Hranice jsou čistě individuální. U někoho je to vstup do zaměstnání a první výplata, u jiného je to touha opustit rodiče proti jejich vůli. Biologická hranice neexistuje, jedná se tedy pouze o psychologický předěl a ten je u každého jedince jiný (Říčan, 2004).

1.5 Nadání a talent

Z psychologického hlediska se jedná o druhý stupeň rozvinutí schopností. 1. nadání – 2. talent – 3. genialita. Zda se talent rozvine záleží na vlivech okolí, ale prvotně je talent předurčen dědičnými vlohami. Někdy se hovoří o talentu jako o mimořádném nadání. Může se jednat o nadání hudební, pohybové, výtvarné či matematické, ve smyslu mimořádné vrozené vlohy.

Vrozenou schopnost tančit má každý, jelikož každý se umí pohybovat, má představivost, smysl pro rytmus a cit. Proto se dá říct, že v rámci svých schopností může tančit každý člověk. Ovšem výsledný efekt tance je ovlivněn schopnostmi tanečníka a dalšími vnějšími vlivy. Z psychologického hlediska je důležité, aby i nejméně nadané děti dostaly šanci uplatnit své tvůrčí úsilí. Je to pro ně stejně důležité, jako úsilí velmi nadaných dětí. Pro moji práci je nejdůležitější nadání taneční. Jedinec, který má vrozenou vlohu k tanci, bude vynikat nad svými vrstevníky tanečním projevem. Aby však vynikl ve skupině stejně nadaných tanečníků, musí vyvíjet značné úsilí k dalšímu rozvoji svých schopností. Avšak bez podpory a pozitivního vlivu okolí pouhé vlastní

úsilí nestačí. Toto platí i opačně. Když jedinec nebyl obdařen žádnými vlohami, nemá dispozice k tanci, nelze z něj talent vykřesat žádnými vlivy okolí. Vlivy okolí tak mohou talent podnítit, ale bohužel jej mohou také utlumit. Spojením vlohy a podpory okolí se ze schopností stane kreativní nadání (Landau, 2007).

„Pojem nadání vztahujeme i na děti, jejichž talent není tak zřejmý, avšak v určité oblasti se výrazně vyvíjejí a mohou sobě i jiným něco dát. Podle Feldmana (1979) má každé dítě talent; cílem výchovy je tento talent všemožně podporovat.“ (Landau, 2007 str. 39)

1.6 Osobnost pedagoga

Vztah pedagoga k žákům i jeho tvořivý způsob práce vytváří v hodině příznivé klima pro podchycení a rozvíjení citových i volných vlastností dětí. Vzájemná spolupráce a dobrá nálada pomáhají jejich společnému, tvořivému projevu. Velmi důležité je vysvětlit dětem zadaný úkol, podchytit jejich zájem, vyvolat v nich správnou představu, soustředěnost, navodit pocit, povzbudit je a na konci pochválit za jejich snahu a vynaložené úsilí (Jeřábková, 1986).

Kompetence pedagoga tance:

- Mezi nejdůležitější patří morální profil jeho osobnosti, jeho kreativita, fantazie a představivost, pozitivní myšlení, trpělivost, tolerantnost, spravedlnost, jemná rozlišovací schopnost, citlivost, schopnost empatie, schopnost analyzovat, schopnost naslouchat, schopnost argumentovat, srozumitelně se vyjadřovat. Měl by umět vnímat věci neotřele, vidět věci nově, umět vyhledávat náměty, správně motivovat, reagovat na změnu okolností důležitý je i postřeh. Pozitivní vztah k dítěti i k celé skupině, k vyučovanému předmětu. Schopnost respektovat skupinu, její atmosféru a umět se jí pohotově přizpůsobit.
- Profesní schopnosti- pedagogický takt
- Osobní zkušenost s tancem jako uměleckou činností
- Odborné taneční vzdělání se zaměřením na dětský tanec
- Pedagogicko-psychologické znalosti
- Znalost anatomie a fyziologie pohybového ústrojí

- Znalost kineziologie
- Znalost a pochopení didaktiky a metodiky taneční výchovy
- Hudební předpoklady
- Cit pro temporytmus
- Elementární znalosti dovednosti z oboru
- Neupadnout do nahodilosti a bezcílnosti

Pedagog má významné místo v životě dítěte, často se i stává jejich celoživotním vzorem. Musí dětem imponovat jako osobnost, aby ho akceptovali. S tím souvisí i jeho přirozená autorita. Pedagog by měl rozumět sám sobě a měl by se neustále zdokonalovat ve svém oboru (Pávková, 2008).

1.7 Sociální, personální a materiální podmínky

Sociální podmínky

Pozici tance ve společnosti určují názory jednotlivých skupin, kterými jsou nejdříve rodina, následně škola a později to může být parta kamarádů a jiná forma společné zábavy, či dokonce životního styl. Působení sdělovacích prostředků má zásadní vliv na význam tance ve společnosti, ale též ukázkové vyučovací hodiny pro rodiče a veřejnost, které velmi příznivě ovlivňují chápání významu tance. Sociální klima ve skupině, třídě, škole a rodině, má neobyčejně velký vliv na úspěšnost celého výchovně-vzdělávacího procesu.

Personální podmínky

Také personální podmínky velmi ovlivňují úroveň výchovy a vzdělávání. Jedná se především o kvalitní práci pedagogů. Výkonnost a úspěšnost každého týmu nebo skupiny, určuje hlavně její vedoucí. Pokud se zaměříme na kvalitní výchovně-vzdělávací proces dětí a mládeže, je to především vysokoškolsky vzdělaný odborník pedagogického směru. Pokud se jedná o tanec, měl by mít i přiměřené odborné taneční vzdělání. Potom je zárukou, úspěšného zvládnutí nelehkých úkolů, při výuce a vedení taneční skupiny.

Materiální podmínky

Prostory a jejich vybavenost, výrazně ovlivňují celkové výsledky výchovně vzdělávací práce. Při nedodržení daných základních podmínek, značně klesá efektivita vyučování a

s ní i aktivita a zájem žáků. V oblasti tance se jedná o taneční prostory, potřebné technické vybavení a kostýmy, ale také o finanční prostředky určené k zajištění kulturně společenských akcí, tanečních soutěží a festivalů. Nelze opomenout ani finance na doplňující odborné semináře pro pedagogy. Vše je tak závislé na finančních možnostech daného zařízení, místního obecního úřadu a především na osobní iniciativě učitelů, rodičů a sponzorů (Vilímová, 2002).

2 Výzkumná část

2.1 Cíle práce a hypotézy

- Porovnat podmínky poskytovaných služeb z pohledu pedagogů a žáků.

Cílem, této práce je porovnat čtyři zařízení s výukou tance z hlediska odborného tanečního vzdělání pedagogů, dále porovnat spokojenost pedagogů a žáků s vybaveností v jednotlivých zařízeních a prostředků určených k organizaci kulturních akcí nebo k účasti na tanečních soutěžích. Porovnat nabídky tanečních stylů v těchto zařízeních a konečně zjistit zájem žáků o konkrétní taneční styly.

Hypotézy:

- tanci se věnuje více dívek než chlapců
- pedagogové ZUŠ se více zúčastňují vzdělávacích akcí a seminářů než pedagogové v ostatních zařízeních
- lepší vybavenost a prostředky má DDM než ostatní zařízení
- větší nabídka výuky tanečních stylů je v DDM než v ZUŠ

2.2 Popis zařízení s výukou tance a charakteristika respondentů

ZÁKLADNÍ UMĚLECKÁ ŠKOLA BEDŘICHA SMETANY

Husovo náměstí č. 1209, 549 01 Nové Město nad Metují

Nynější Základní umělecká škola vznikla z lidové školy umění, která měla své předchůdce v hudebních školách. Hudební škola v Novém Městě nad Metují vznikla jako pobočka hudební školy v Opočně v roce 1946. V roce 1954 byla při příležitosti odhalení pomníku Bedřicha Smetany předána novoměstské veřejnosti i hudební škola, která dostala název Hudební škola Bedřicha Smetany v Novém Městě nad Metují. V roce 1960 se změnily hudební školy v lidové školy umění. Touto změnou se vytvořil ojedinělý druh školy, kde se začalo pracovat na základních typech umění. A to konkrétně v hudebním, tanečním, výtvarném a literárně-dramatickém oboru. V roce 1987 získala škola druhou budovu na Husově náměstí. Nové prostory, velký taneční sál

se zrcadly po celých stranách, zde získal taneční obor. To umožnilo zvýšit počty dětí a vyučovacích hodin v tanečním oboru. V současné době má škola šest set sedmdesát sedm žáků ve všech čtyřech uměleckých oborech. Ve škole nyní vyučuje třicet dva pedagogů. Taneční obor má sto čtyřicet dva žáků, které vyučuje pět pedagogů. Žáci jsou během celého studia rozděleni do tří skupin. Na přípravné ročníky a na první a druhý stupeň. V přípravném ročníku je nyní třicet osm žáků ve věku 5 – 7 let, v sedmi ročnících prvního stupně je devadesát tři žáků ve věku 8 - 14 let a ve čtyřech ročnících druhého stupně je jedenáct žáků ve věku 15-18 let.

DŮM DĚTÍ A MLÁDEŽE STONOŽKA

Malecí 588, 54901 Novém Městě nad Metují

V roce 1972 se poprvé otevřel Dům dětí a mládeže v Novém Městě nad Metují. Tehdy se nazýval Domem pionýrů a mládeže a to až do listopadu 1989, kdy se přejmenoval na Dům dětí a mládeže. V roce 1992 přibylo v názvu Domu dětí a mládeže název Stonožka. Dům dětí a mládeže Stonožka připravuje programy pro děti a mládež, ale i pro dospělé. Činnosti, při kterých mohou trávit svůj volný čas spočívají v pravidelných aktivitách, tzv. kroužcích, které probíhají pravidelně jedenkrát až dvakrát týdně a v aktivitách nepravidelných, mezi které patří akce, které probíhají každý měsíc na základě aktuální nabídky. Jsou to například Technika tiffany, Den dětí, soutěže, stopované. Dále nabízí spontánní aktivity, které probíhají každý všední den, jako je pobyt v herně s knihami a časopisy, stolní tenis, stolní fotbal, šipky a počítače. Již několik let probíhá i spolupráce s mateřskými a základními školami, které se účastní různých dopoledních programů. Všechny nabízené aktivity připravuje tým tří interních pedagogů ve spolupráci se svými třiceti externími spolupracovníky. K základní zájmové oblasti patří činnosti společenskovední, přírodovědné, pracovní-technické, tělovýchovné, sportovní a esteticko-výchovné. Celkem toto zařízení navštěvuje sedm set pět dětí v pravidelných kroužcích. V šesti tanečních kroužcích je osmdesát osm dětí. Nejvíce jsou zastoupeny mažoretky a to hned ve třech skupinách. V první skupině, přípravce, je dvanáct dívek ve věku 6 - 8 let. Druhá skupina, mladší mažoretky má osmnáct dívek ve věku 9 - 12 let a ve třetí skupině starších mažoretek je osmnáct dívek ve věku 13 - 15 let. Do skupiny současného tance chodí dvanáct tanečnic ve věku 12 - 15 let. Společenskému tanci se

věnuje šestnáct dětí ve věku 10 - 15 let. Dvanáct tanečnic ve věku 10 - 15 let má taneční skupina hip hopu X – Dance.

TĚLOCVIČNÁ JEDNOTA SOKOL

Sokolská 365, 549 01 Nové Město nad Metují

Tělocvičná jednota Sokol Nové Město nad Metují vznikla v roce 1867. Byla založena Josefem Králem a Ferdinandem Zákavským. Organizace byla postupem času za 1. světové války rozpuštěna. Po válce se činnost obnovila, ale v roce 1941 byla organizace znovu rozpuštěna. Třetí pokus o obnovení v roce 1968 se nezdařil kvůli okupaci a následující normalizaci. Čtvrté obnovení Sokola bylo až v roce 1990. V současné době je Tělocvičná jednota Sokol sportovně-kulturní spolek. Nabízí sportovní a kulturní využití v oblastech: Společensko-sportovní tanec, Zdravotní cvičení, Olympijský šplh, Cyklistika, Badminton, Národní házená, Stolní tenis a Florbal. Celkový počet členů místní organizace se mi nepodařilo zjistit, pouze počet tanečnic a tanečnicků, je jich devadesát osm a jsou rozděleni do tří skupin. Největší zastoupení padesáti tanečnicemi a tanečnicí má kategorie děti, ve věku 6-12 let. Kategorii juniorů tvoří dvacet osm tanečnic a tanečnicků ve věku 12-15 let a třetí kategorie mládež má dvacet tanečnic a tanečnicků ve věku 16-18 let.

KLUB MANDL NOVÉ MĚSTO NAD METUJÍ

Družstevní 587, 54901 Nové Město nad Metují

Klub Mandl se poprvé otevřel v roce 2002. Je registrován jako poskytovatel sociální služby. Klub Mandl usiluje o to, aby děti a mládež ve věku od 12 do 21 let z Nového Města nad Metují a blízkého okolí úspěšně dospěly a dokázaly tak sami vlastními silami rozeznat a samostatně řešit své problémy a těžkosti, aby se naučili zodpovědně rozhodovat o svém životě. K tomu zde nabízí bezpečný prostor a služby šité pro každého na míru. Jedná se o nízkoprahové zařízení. Princip nízkoprahovosti zajišťuje anonymitu, bezplatnost služeb a dobrovolnost při využívání služeb nebo nabízených aktivit. Nabídka zdejších aktivit rozvíjí různé dovednosti přichozích dětí a mládeže. Jsou to rukodělné dílny, volnočasové aktivity, ale i aktivity, které děti a mládež využívají cíleně. Těmi jsou rozhovory, pomoc se školou, preventivní besedy a

workshopy. Klub Mandl také pořádá akce mimo prostory klubu, různé výlety a výjezdní akce. Mezi zdejší volnočasové aktivity patří dvě taneční skupiny. Počet tanečnic a tanečníků není nikde oficiálně vedený. Při mých návštěvách v Klubu Mandl bylo v první skupině, kde se tančí současný tanec dvanáct dívek. Druhá skupina hip-hopu měla čtrnáct členů.

Charakteristika respondentů

Dvě skupiny

- tanečnice a tanečníci ve věku 10 - 18 let
- pedagogové tance

2.3 Metody šetření

Pro tento výzkum jsem zvolila kvantitativní dotazníkovou metodu. Dotazníky jsem použila dva, oba anonymní. Tomu předcházely rozhovory s učiteli tance, tanečnicemi a tanečníky ve všech typech zařízení, které vyučují různé styly tance v Novém Městě nad Metují. Šetření jsem prováděla v rozmezí tří měsíců od prosince 2010 do března 2011. Navštívila jsem postupně všechny učitele tance, se kterými jsem konzultovala některé otázky a zároveň jsem si domluvila schůzky na jednotlivé hodiny tanečních skupin ve všech zařízeních. Zúčastněné pozorování jsem prováděla při náhodných návštěvách tanečních hodin, ale též na dohodnutých hodinách. Mezi pedagogy tance ze všech uvedených zařízení, jsem rozdala celkem sedmnáct dotazníků. Mezi tanečnice a tanečníky jsem rozdala dvě stě padesát sedm dotazníků. Návratnost byla u obou skupin sto procentní, jelikož dotazníky vyplňovaly všichni na místě za mé přítomnosti, v dané taneční hodině.

- dotazník pro učitele tance
- dotazník pro tanečnice a tanečníky
- rozhovory s tanečnicemi a tanečníky
- rozhovory s učiteli tance
- zúčastněné pozorování

Dotazníky

Pro tento výzkum jsem zvolila dotazníky, které umožnily respondentům využít jak otevřených a uzavřených forem odpovědí, tak i kombinaci forem uzavřených a otevřených odpovědí, kde respondenti mohli odpověď doplnit vlastní formulací. Po získání odpovědí a vyhodnocení jsem na jejich základě vytvořila tabulky a grafy. Dotazníky jsem vytvořila dva. První byl určen učitelům tance a druhý byl pro tanečnice a tanečníky. Jelikož jsem neměla s tvorbou dotazníků žádnou zkušenost, vycházela jsem z vlastní představy o způsobu šetření. S formulací otázek a technickou stránkou dotazníků mi poradila vedoucí práce. Několik zkušebních dotazníků jsem předložila učitelům tance, s nimiž se osobně znám a zjistila jsem, že na některé otázky se ptám nevhodným způsobem, nebo že jsem získala odpovědi, které se v mém šetření nedaly použít. Po upravení dotazníků jsem se dozvěděla přesně to, co jsem ke svému výzkumu potřebovala.

2.4 Organizace, podmínky a průběh vlastního výzkumu

Začátkem prosince 2010 jsem postupně navštívila všechna čtyři zařízení s výukou tance. Oslovila jsem nejprve pedagogy v DDM Stonožka a požádala je o spolupráci. Protože jsem přicházela s jistými pochybnostmi o spolupráci, jejich pozitivní reakce mě příjemně překvapila. Ihned souhlasili a vřele přislíbili spolupráci, avšak s podmínkou, že dotazníková šetření mezi žáky započnu až v lednu 2011, poněvadž celý prosinec jsou veřejná vystoupení a tudíž jsou žáci i pedagogové zcela vytížení. Ale zúčastněná pozorování jsem mohla provádět ihned a bez omezení. Následně jsem požádala o spolupráci pedagogy v ZUŠ Bedřicha Smetany. Jelikož jsem zde dříve pracovala a s některými pedagogy se osobně znám, nepředpokládala jsem žádné problémy. Pedagogové v ZUŠ mě stejně jako v DDM požádaly o odložení dotazníkového šetření, až na leden 2011, protože celý prosinec mají také veřejná vystoupení. Po těchto dvou zkušenostech jsem v Klubu MANDL i v TJ SOKOL požádala o možnost provádění dotazníkového šetření také až v lednu, s možností provádět ihned zúčastněné pozorování. S tím v obou zařízeních bez problémů souhlasili. To znamená, že mi již v prosinci 2010 pedagogové ze všech zařízení umožnili provádět aktivní pozorování v tanečních hodinách i na vystoupeních. Zároveň jsem s pedagogy ve všech zařízeních

prokonzultovala otázky v dotaznících a dohodla způsob vyplňování. V průběhu prosince jsem opakovaně docházela do všech čtyřech zařízení a prováděla jsem aktivní pozorování, ale též jsem získala cenné informace o počtech tanečnic, tanečníků a jejich věku, dále o počtu pedagožek a pedagogů a o konkrétních tanečních stylech v jednotlivých zařízeních. To, že jsem získala tyto informace již na počátku mého výzkumu, mi umožnilo lépe sestavit otázky v dotaznících a přesně připravit jejich počet pro žáky i pedagogy.

Dle dohody, jsem počátkem ledna 2011 navštívila postupně všechna čtyři zařízení s připravenými dotazníky. Taneční hodinu mají všechna zařízení dvakrát týdně, v délce jedné, až dvou hodin, přiměřeně věku žáků a podle konkrétních požadavků pedagogů tance. Vždy jsem se dostavila před začátkem taneční hodiny do daného zařízení, zjistila aktuální počet tanečnic a tanečníků, abych mohla lépe odhadnout čas, potřebný k vyplnění dotazníků. Pedagogové mi vždy vyhověli a umožnili vyplňování dotazníků na počátku taneční hodiny. Po rozdělení dotazníků a podrobném vysvětlení otázek a možnosti odpovědí, zvládly starší děti vyplnit dotazníky samy. Mladším dětem jsem s vyplňováním dotazníku pomohla. Vždy jsem přečetla otázku, vysvětlila ji a počkala, až děti doplní odpověď. Tímto způsobem proběhlo odpovídání na všechny otázky v dotazníku. Překvapilo mě, jak se všichni ochotně zapojili do mého šetření. Samotné vyplňování dotazníků žáky i pedagogy probíhalo bez větších komplikací, pouze do některých skupin, jsem musela vícekrát, z důvodu absence dětí. Ve všech čtyřech zařízeních s výukou tance jsem zaznamenala vstřícnou a aktivní spolupráci.

V průběhu měsíců ledna a února jsem nadále pokračovala ve výzkumu, formou aktivního pozorování a rozhovorů s tanečnicemi a tanečníky přítomností na tanečních hodinách, ale také na soutěži společenského tance.

Nashromážděné informacemi z dotazníkového šetření, rozhovorů a pozorování jsem následně vyhodnotila a jednotlivá data porovnávala.

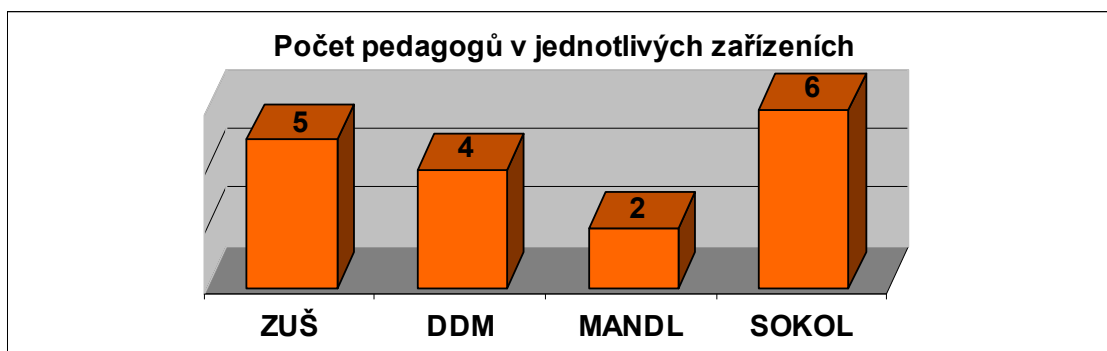
2.5 Interpretace výsledků dotazníkového šetření

2.5.1 Dotazník pro pedagogy tance

Dotazník se skládá z těchto otázek:

- **V jakém zařízení vyučujete tanec?**

Graf č. 1

Odpovědi jasně ukázaly tyto počty učitelů v jednotlivých zařízeních.

V **ZUŠ** je pět pedagogů a jsou to pouze ženy.

V **DDM** jsou čtyři pedagogové, z toho tři ženy a jeden muž.

V **KLUBU MANDL** jsou dva pedagogové, jedna žena a jeden muž.

V **TJ SOKOL** je šest pedagogů, z toho čtyři ženy a dva muži.

Z toho lze vyvodit závěr, že jako pedagog tance se v Novém Městě nad Metují více uplatňují ženy.

- **Jaké máte odborné taneční vzdělání?**

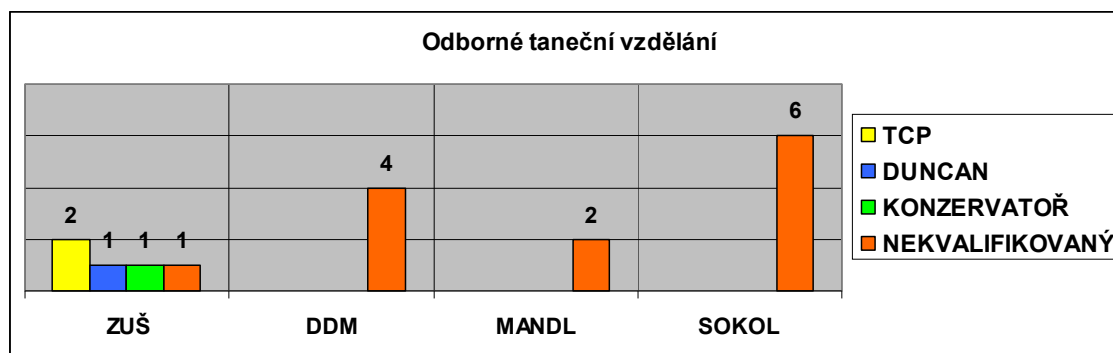
V **ZUŠ** mají čtyři pedagožky z pěti odborné taneční vzdělání. Dvě jsou absolventky Tanečního centra Praha – konzervatoř o.p.s., jedna absolvovala Taneční konzervatoř Brno, jedna konzervatoř Duncan Centre Praha. Nekvalifikovaná je bývalou žákyní ZUŠ.

V **DDM** jsou všichni pedagogové nekvalifikovaní. Jsou pouze samouci.

V **KLUBU MANDL** jsou oba pedagogové nekvalifikovaní. Jeden je samouk a jedna je současná žákyně ZUŠ.

V **TJ SOKOL** jsou všichni pedagogové nekvalifikovaní. V době, kdy se tanci věnovali jen jako žáci, absolvovali taneční školu KROK v Hradci Králové. Tohoto vzdělání nyní využívají ve své praxi, i když se nedá považovat za odborné.

Graf č. 2

Největší požadavky na odborné vzdělání má ZUŠ, proto je zde převážná většina kvalifikovaných pedagogů. V ostatních zařízeních nejsou kladeny tak přísné požadavky na odbornost.

- **Zúčastňujete se vzdělávacích akcí a tanečních seminářů?**

Tato otázka je tvořena částečně uzavřenou formou a pokračuje formou otevřenou. Pedagogové měli možnost označit zda se účastní, či neúčastní vzdělávacích akcí a seminářů.

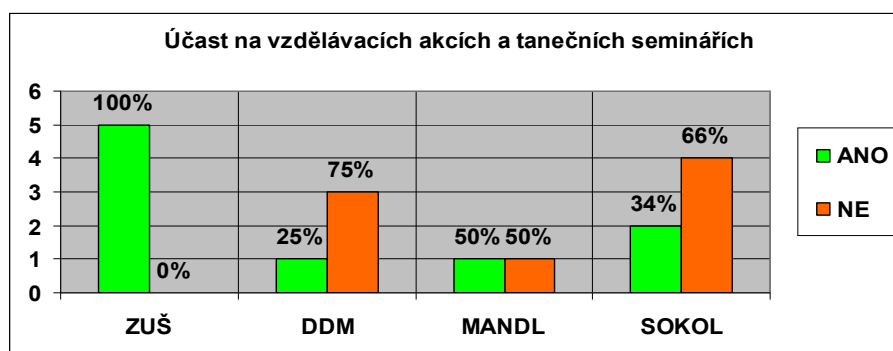
V **ZUŠ** se všech pět učitelů zúčastňuje vzdělávacích akcí a seminářů.

V **DDM** se pouze jeden učitel ze čtyřech zúčastňuje vzdělávacích akcí a seminářů.

V **KLUBU MANDL** se zúčastňuje pouze jeden učitel ze dvou.

V **TJ SOKOL** se dva učitelé ze šesti zúčastňují vzdělávacích akcí.

Graf č. 3

Ve druhé části otázky pedagogové uvedli tyto konkrétní organizace, pořádající různé typy vzdělávacích akcí a tanečních seminářů.

- Středisko služeb školám
- NIPOS-ARTAMA Praha
- Konzervatoř Duncan Centre Praha
- Konzervatoř TCP Praha
- Taneční studia

Mezi uvedenými vzdělávacími akcemi a tanečními semináři byli:

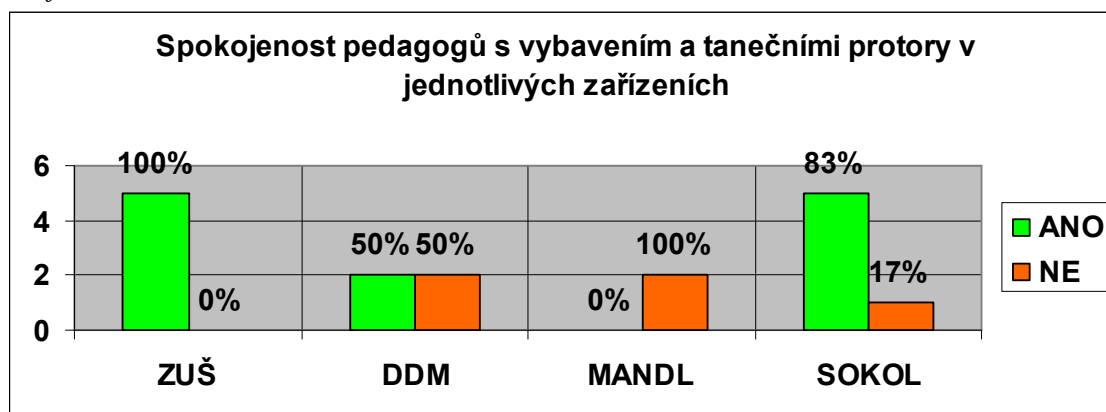
Metodika lidového tance I. – III., Metodika současného tance I. – III., Taneční tvorba pro děti a s dětmi, Rytmická, pohybová a taneční výchova mladšího žactva, Taneční variety, Hip hop, Latinskoamerické tance I. – II., Český folklor, Lektor taneční výchovy, Tělo jako nástroj, Současné pohybové trendy scénického tance, Jak se dělá tanečník.

Pedagogové tance všech čtyř zařízení se zúčastňují seminářů nejen ve svém oboru, ale i jiných tanečních stylů než sami vyučují.

- **Jste spokojen/a s kvalitou tanečních prostor a potřebného vybavení?**

S tanečními prostory a kvalitou potřebného vybavení je spokojeno všech pět pedagožek ZUŠ, dva pedagogové ze čtyřech v DDM, pět pedagogů ze šesti v TJ SOKOL a pouze v KLUBU MANDL nejsou spokojeni oba dva pedagogové. Vše je závislé na financích od zřizovatele, většinou města a na požadavcích ředitelů z výše uvedených zařízení. Sponzorů v této oblasti moc není, většinou jsou to rodiče zainteresovaných dětí.

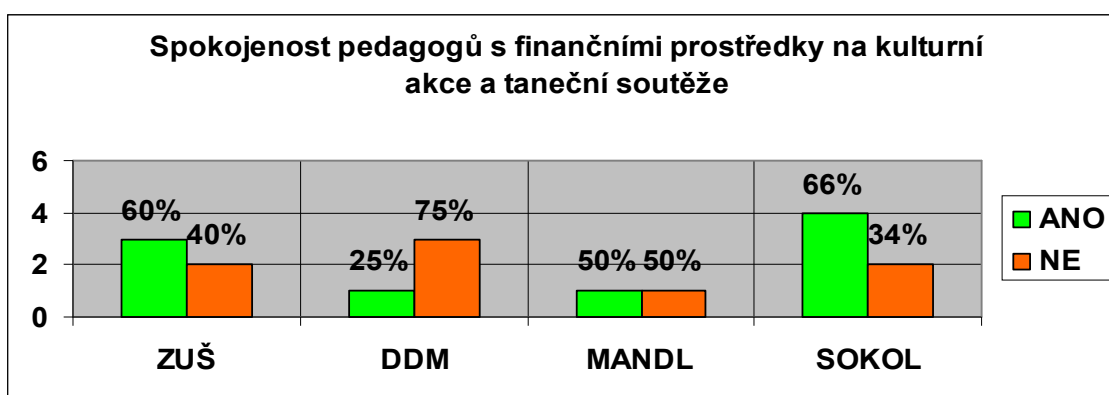
Graf č. 4

- **Jste spokojen/a s výší finančních prostředků určených k organizaci kulturních akcí nebo k účasti na tanečních soutěžích?**

S výší finančních prostředků určených k organizaci kulturních akcí a tanečních soutěží jsou spokojeny tři pedagožky ZUŠ, jeden pedagog v DDM, v KLUBU MANDL jeden pedagog a čtyři pedagogové v TJ SOKOL. Všichni pedagogové se shodli, že v rámci možností jim vedení zařízení vychází maximálně vstříc, přestože jsou prostředky značně omezené.

Graf č. 5

- **Jakých kulturních akcí a tanečních soutěží se zúčastňujete?**

Pedagogové ze všech zařízení se shodli, že se všichni zúčastňují kulturních akcí na vyžádání pořadatele, většinou města, a uvedly tyto kulturní akce. Vánoce s květinou, Brány města dokořán, Den dětí, Novoměstská zahrádka.

Pro každé zařízení s výukou tance existují jiné soutěže. Pedagogové uvedli tyto:

ZUŠ – Krajská postupová přehlídka dětských skupin scénického tance v Praze a Červeném Kostelci, Celostátní přehlídka dětských skupin scénického tance v Kutné Hoře, Krajská postupová přehlídka ZUŠ tanečních oborů v Červeném Kostelci, Celostátní přehlídka ZUŠ tanečních oborů v Pardubicích, Tanfest Jaroměř, Hronovské jablíčko, Taneční učitel roku 2010 v Praze

DDM – Rychnovský pohárek, Raz Dva Tři v Novém Městě nad Metují, Hronovské jablíčko, Kmochův Kolín

KLUB MANDL – Raz Dva Tři v Novém Městě nad Metují

TJ SOKOL – Regionální pohárové soutěže, Taneční liga, Mistrovství ČR

- **Jaká jsou hlavní kritéria při výběru nových žáků?**

V **ZUŠ** se přijímají děti na základě talentové zkoušky, která probíhá v červnu před tříčlennou komisí. Náhradní termín talentových zkoušek je první týden v září, během zápisu do jednotlivých ročníků.

V **DDM** se přijímá každý, kdo podá přihlášku a zaplatí daný poplatek.

V **KLUBU MANDL** se přijímá zdarma každý, bez omezení.

V **TJ SOKOL** se přijímá každý, kdo zaplatí daný poplatek.

Zájem dětí o daný taneční styl je hlavním předpokladem přijetí. Následně probíhá ve všech zařízeních rozdělení do skupin podle jejich pohybových dovedností a talentu. Během let výuky tance nastává přirozená selekce, kdy zůstávají děti, které mají o tanec opravdový zájem i když některé nemají výrazný talent.

- **Jaké finanční prostředky musí vynaložit rodiče?**

V **ZUŠ** se platí školné 1600 – 2400 Kč za deset měsíců, dále příspěvek na dopravu na soutěže a festivaly.

V **DDM** se platí zápisné 500 – 800 Kč na osm měsíců, dále příspěvky na soutěže, dopravu a kostýmy.

V **KLUBU MANDL** je vše zdarma, hradí si pouze dopravu na soutěže a startovné.

V **TJ SOKOL** je zápisné 1000 Kč na deset měsíců, dále si hradí startovné na soutěžích, dopravu a kostýmy.

Nejdražší školné je tedy v **ZUŠ**, ale na druhou stranu mají zdarma k vypůjčení mnoho kostýmů a mají velké příspěvky od vedení školy. Přesto pro rodiče z finančního hlediska vychází nejlépe **KLUB MANDL**, kde se nic nehradí. Co se týká kostýmů, nejnáročnější pro rodiče je to v **TJ SOKOL**, kde se jedny šaty pohybují v cenách až do deseti tisíc korun za sezónu.

- **O jaké taneční styly je největší zájem ve vašem zařízení?**

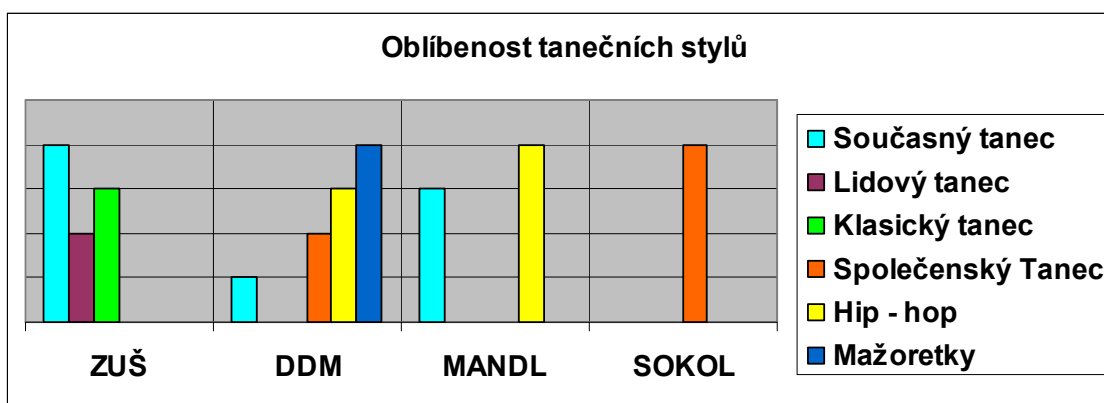
V dotazníku bylo uvedeno celkem šest tanečních stylů. Ovšem ne každé zařízení nabízí všechny taneční styly. O zařazení konkrétního tanečního stylu do výuky rozhoduje každé zařízení podle vlastních kritérií a zájmu žáků.

Pro přehlednost je v tabulce uveden zájem o jednotlivé taneční styly číslováním. Jedničkou jsou označeny nejoblíbenější taneční styly, dále dvojkou, trojkou a čtyřkou.

Tabulka č. 1 Oblíbenost tanečních stylů

	ZUŠ	DDM	MANDL	SOKOL
Současný tanec	1	4	2	0
Lidový tanec	3	0	0	0
Klasický tanec	2	0	0	0
Společenský Tanec	0	3	0	1
Hip - hop	0	2	1	0
Mažoretky	0	1	0	0

Graf č. 6

V ZUŠ je největší zájem o současný tanec a proto časově zabírá největší část výuky. Druhý v pořadí je klasický tanec, který je potřebný kvůli technice. Upřednostňují jej starší děti. Oproti tomu lidový tanec, který zaujal třetí místo, je populární zhruba do třetí třídy. V ZUŠ jsou všechny tyto taneční styly povinné. V ostatních zařízeních si žáci vybírají pouze jeden taneční styl a ten většinou preferují i v oblíbenosti. V KLUBU

MANDL se sice umístil v oblíbě na prvním místě Hip hop, přestože více žáků má současný tanec. Zájem o Hip hop je větší, než je nabídka, vedoucí má limit maximálně dvanáct dětí. V DDM jsou nejvíce oblíbené mažoretky a početně jsou i nejvíce zastoupené. Na druhém místě je Hip hop. Také zde má Hip hop větší oblibu než je počet jeho žáků, opět je větší poptávka než nabídka. Jelikož je nabídka tanečních stylů v jednotlivých zařízeních odlišná, nelze určit, který je celkově nejoblíbenější.

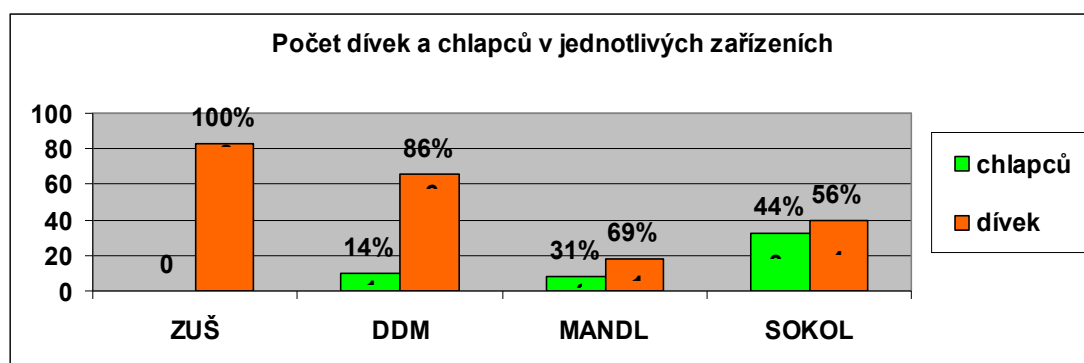
2.5.2 Dotazník pro tanečnice a tanečníky

Z celkového počtu tři sta padesáti čtyř tanečnic a tanečníků ze všech zařízení, jsem vybrala pouze žáky ve věku od 10 do 18 let, které tvořily použitou skupinu dvě stě padesáti sedmi respondentů. Toto věkové rozmezí respondentů jsem zvolila z důvodu schopnosti pochopení jednotlivých otázek a částečné samostatnosti při vyplňování odpovědí v dotaznících.

Tabulka č. 2 Počet dívek a chlapců v jednotlivých zařízeních

	ZUŠ	DDM	MANDL	SOKOL
chlapců	0	10	8	32
dívek	83	66	18	40

Graf č. 7

Ve všech zařízeních je velká převaha dívek. V ZUŠ jsou dokonce jen samé dívky. Pouze v TJ SOKOL jsou obě pohlaví vyrovnaná, vzhledem k tanečnímu stylu je to i nutné.

Dotazník se skládá z těchto otázek:

- **Označ zařízení, ve kterém se věnuješ tanci.**

Z odpovědí všech dvě stě padesáti sedmi respondentů vyplývá poměrné zastoupení žáků v jednotlivých zařízeních takto:

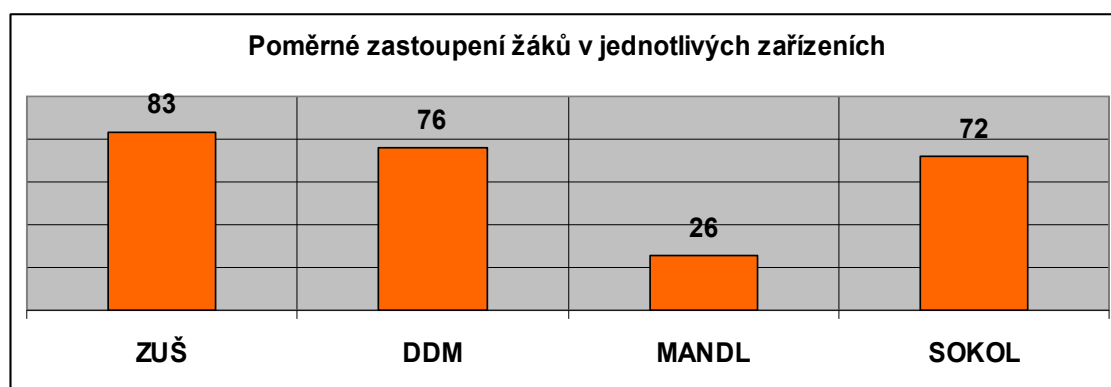
ZUŠ má 32% žáků z celkového počtu respondentů.

DDM má 30% žáků z celkového počtu respondentů.

KLUB MANDL má 10% žáků z celkového počtu respondentů.

TJ SOKOL má 28% žáků z celkového počtu respondentů.

Graf č. 8

Počty žáků uvedené v grafu, vypovídají pouze o počtech respondentů z jednotlivých zařízení, kteří se zúčastnili výzkumu, avšak celkové počty žáků jsou vyšší. V ZUŠ tančí celkem sto čtyřicet dva žáků, v DDM tančí osmdesát osm, v TJ SOKOL tančí devadesát osm, v KLUBU MANDL je dvacet šest tanečníků. Do výzkumu nebyly zahrnuty děti mladší deseti let.

- **Označ jakému tanečnímu stylu se věnuješ.**

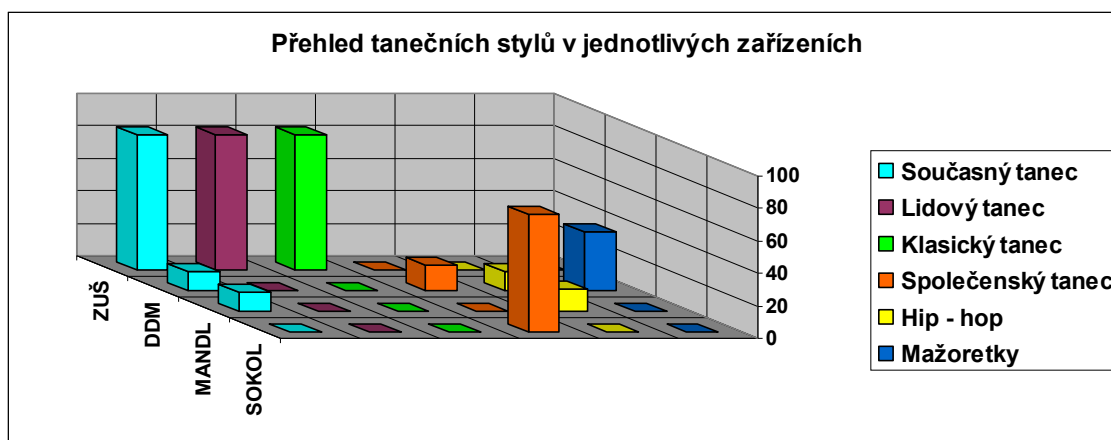
Rámcově vzdělávací program ZUŠ určuje žákům povinnost, pravidelně se zúčastňovat výuky všech tanečních stylů, kterými jsou: současný tanec, lidový tanec a klasický tanec. Uvedené taneční styly, jsou zároveň všechny, které ZUŠ nabízí. Proto žáci ZUŠ v odpovědích uvedli 100% právě u výše uvedených tanečních stylů. U ostatních

zařízení je výběr tanečních stylů zcela dobrovolný. To znamená, že se žáci věnují pouze jednomu tanečnímu stylu. TJ SOKOL nabízí pouze společenský tanec.

Tabulka č. 3 Přehled tanečních stylů v jednotlivých zařízeních

	ZUŠ	DDM	MANDL	SOKOL
Současný tanec	83	12	12	0
Lidový tanec	83	0	0	0
Klasický tanec	83	0	0	0
Společenský Tanec	0	16	0	72
Hip - hop	0	12	14	0
Mažoretky	0	36	0	0

Graf č. 9

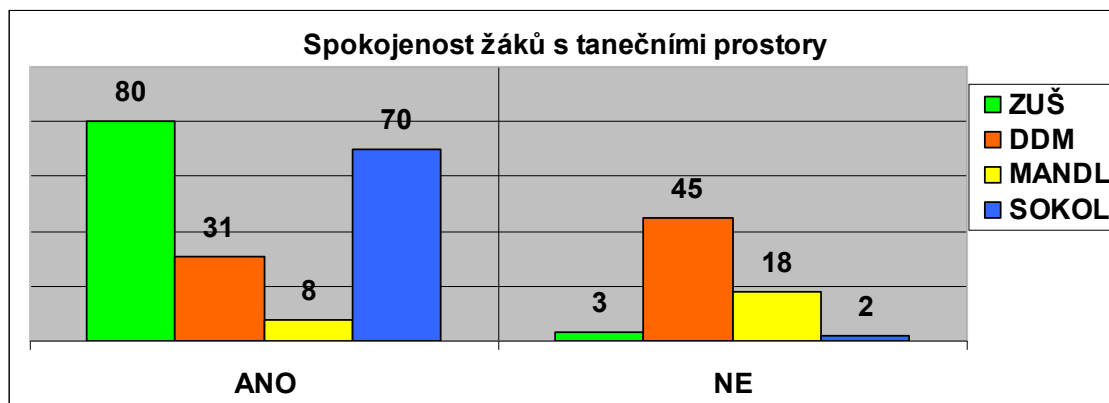

- **Kolikrát týdně máte taneční hodinu**

Respondenti ze všech čtyř zařízení odpověděli, že mají taneční hodinu dvakrát za týden.

- **Jsi spokojený/á s tanečními prostory? (zaškrtni jednu možnost)**

Graf č. 10

V **ZUŠ** vyjádřilo spokojenost 80% respondentů s tanečními prostory. Spokojenější byli ti žáci, kteří tančí v méně početných skupinách.

V **DDM** bylo 41% respondentů spokojeno s tanečními prostory, což není ani polovina. Spokojenější byli ti, kteří tančili v zrcadlovém sále. Nespokojenost vyjádřili ti, co tančili v holých místnostech.

V **KLUBU MANDL** vyjádřilo spokojenost pouze 31% respondentů. Zde byla spokojenost nejnižší, z důvodu pouze jedné společné místnosti, kde probíhají veškeré činnosti.

V **TJ SOKOL** bylo 97% respondentů spokojeno s tanečními prostory. Zde byla spokojenost nejvyšší, díky velkému tanečnímu parketu.

- **Napiš, od kolika let se věnuješ tanci.**

V **ZUŠ** 73% respondentů odpovědělo 5 let, což byla zároveň nejčastější odpověď, 19% respondentů odpovědělo 6 let, 7% respondentů odpovědělo 7 let a jen 1% respondentů odpovědělo 12 let.

V **DDM** 53% respondentů odpovědělo 6 let, což byla zároveň nejčastější odpověď, 21% respondentů odpovědělo 7 let, 11% respondentů odpovědělo 12 let, 8% respondentů odpovědělo 11 let a 7% respondentů odpovědělo 8 let.

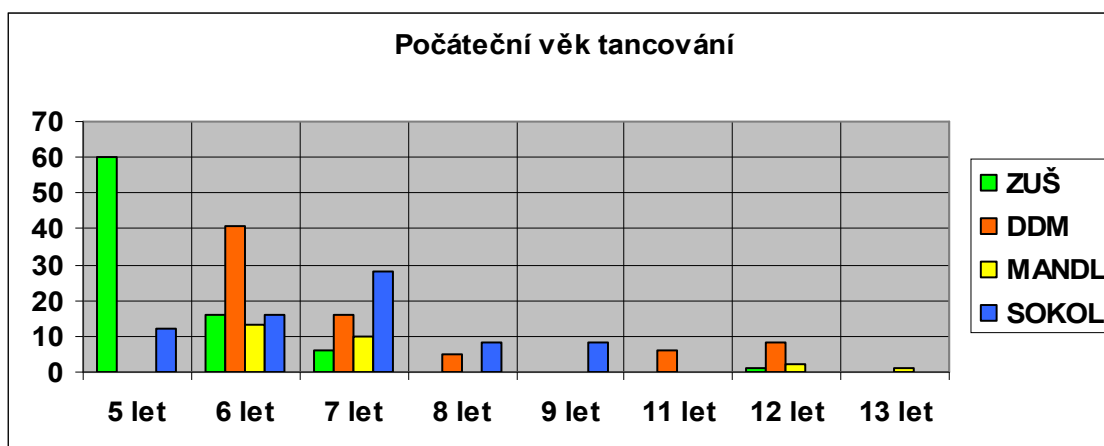
V **KLUBU MANDL** 50% respondentů odpovědělo 6 let, což byla zároveň nejčastější odpověď, 38% respondentů odpovědělo 7 let, 8% respondentů odpovědělo 12 let a jen 4% respondentů odpovědělo 13 let.

V **TJ SOKOL** 39% respondentů odpovědělo 7 let, což byla zároveň nejčastější odpověď, 22% respondentů odpovědělo 6 let, 17% respondentů odpovědělo 5 let, 11% respondentů odpovědělo 8 let a 11% respondentů odpovědělo 9 let.

Tabulka č. 4 Počáteční věk tancování

	5 let	6 let	7 let	8 let	9 let	11 let	12 let	13 let
ZUŠ	60	16	6	0	0	0	1	0
DDM	0	41	16	5	0	6	8	0
MANDL	0	13	10	0	0	0	2	1
SOKOL	12	16	28	8	8	0	0	0

Graf č. 11

Ve všech zařízeních a u všech tanečních stylů se ukázalo, že nejčastější věk, kdy respondenti začali tančit je v rozmezí pěti až sedmi let. V pozdějším věku začínají děti tančit pouze ojedinele.

- **Jsi spokojený/á se svými pedagogy tance?**

Žáci měli ohodnotit jak jsou spokojeni se svými pedagogy a vyjádřit to známkami 1 až 5. Tento typ hodnocení jsem zvolila, protože je dětem nejbližší, je na stejném principu jako známkování ve škole. 1 nejvíce spokojený, až 5 nespokojený.

Tabulka č. 5 Spokojenost žáků s pedagogy tance

	1	2	3	4	5
ZUŠ	66	10	7	0	0
DDM	36	25	14	1	0
MANDL	14	10	2	0	0
SOKOL	51	18	3	0	0

V **ZUŠ** 79% respondentů odpovědělo 1, což byla zároveň nejčastější odpověď, 12% respondentů odpovědělo 2 a 9% respondentů odpovědělo 3.

V **DDM** 47% respondentů odpovědělo 1, což byla zároveň nejčastější odpověď, 33% respondentů odpovědělo 2, 18% respondentů odpovědělo 3 a 2% respondentů odpovědělo 4.

V **KLUBU MANDL** 54% respondentů odpovědělo 1, což byla zároveň nejčastější odpověď, 38% respondentů odpovědělo 2 a 8% respondentů odpovědělo 3.

V **TJ SOKOL** 70% respondentů odpovědělo 1, což byla zároveň nejčastější odpověď, 25% respondentů odpovědělo 2 a 5% respondentů odpovědělo 3.

Ve všech zařízeních převážila u dětí spokojenost se svými pedagogy. Dobrým ukazatelem bylo, že nikdo nedal pětku.

- **Co ti tanec dává?**

Tato a následující otázka spolu vzájemně souvisí. Obě otázky nabízejí otevřenou formu odpovědi. Žáci uvedli odpovědi, které lze shrnout do několika skupin.

- nové kamarády a vytváří přátelské vztahy
- zlepšení pohybových dovedností
- seznámení se širokým spektrem hudebních žánrů

- taneční příprava pro divadlo
- posílení sebevědomí
- možnosti cestování

- **Co ti tanec bere?**

Poslední otázkou v dotazníku pro tanečnice a tanečníky, jsem chtěla zjistit, zda mají pocit, že o něco přicházejí na úkor tance.

- čas na zábavu, na přípravu do školy, na kamarády
- zákaz lyžování a dalších nebezpečných sportů

2.6 Rozhovory s pedagogy a žáky, zúčastněné pozorování

Rozhovory s pedagogy předcházely celé výzkumné části. Na jejich základě jsem se rozhodovala při tvorbě dotazníků. Většina pedagogů tance i když vyučují rozdílné taneční styly se shodla na podobných zkušenostech. Rozhovory s dětmi nebyly nijak cílené, většinou děti sami povídaly, kde tančily, kde soutěžily, proč tancují, co je baví, jaké mají kostýmy, chlubily se i svými tanečními úspěchy. Zúčastněná pozorování jsem prováděla od prosince 2010 do února 2011, kdy jsem se zúčastňovala nejen výuky, ale i jejich veřejných vystoupení a soutěží. Viděla jsem jakým způsobem pedagogové žáky vyučují, někteří velice precizně, jiní trochu chaoticky. Přes to ve všech zařízeních byli velice přátelské vztahy mezi žáky a pedagogem. Překvapilo mě i to, že mezi dětmi nebyla žádná rivalita, naopak si pomáhali, když někdo nepochopil taneční vazbu, tak mu jí ostatní vysvětlili a všichni jí zkoušeli stále dokola, dokud se jí dotyčný nenaučil. Vzájemně se i povzbuzovaly. Pokud někdo chyběl v taneční choreografii, dokázal ho pokaždé někdo zastoupit, aby choreografie neztratila svůj efekt a podobu. Podle mého pozorování byla činnost pedagogů v ZUŠ na vysoké úrovni. V DDM jsem viděla precizní práci u mažoretek a velice mile mě překvapil pedagog s dívčí skupinou Hip hopu. Jelikož v Klubu Mandl nikdo není registrovaný, tak se mi líbilo, že do obou tanečních skupin se žáci scházeli pravidelně a skutečně tančili. Můj první dojem byl, že se tam jdou schovat nebo dělat něco jen tak na oko. V TJ SOKOL vládl dost přísný režim, u mládeže se dokonce platili pokuty za pozdní příchody. Přesto děti vypadaly spokojeně, bylo na nich znát, že je to baví a dokonce jsem se přesvědčila, že umí tančit .

Ve všech zařízeních na mě žáci působili, že je jejich činnost baví, že mají znalosti a celkový rozvoj pohybových dovedností. Řekla bych, že díky tanci se většina dětí stává sebevědomějšími osobnostmi.

Měla jsem možnost, prohlédnout si nejen veškeré prostory ve všech zařízeních, ale i jejich technické vybavení, pomůcky, náčiní a kostýmy. Z hlediska vybavenosti, obstála nejlépe ZUŠ. Jednak velkým zrcadlovým sálem, profesionální technikou, tak i množstvím kostýmů. Na druhém místě TJ SOKOL s velkým tanečním parketem a za roky nastřádanými kostýmy. V DDM disponují malými prostory a pouze 1 sálem se zrcadly. Kostýmy mají pouze mažoretky, ostatní skupiny si je musí pořizovat samy. Z hlediska vybavenosti je na tom nejhůře KLUB MANDL. Zde je pouze jedna místnost, ve které se dá tančit. Není moc vyhovující, přesto se zde tančí již 2 roky.

3 Diskuse

Zhodnocení hypotéz

- Šetření, která jsem provedla, potvrdila hypotézu, že dívek tančí více než chlapců. Je to i díky předsudkům okolí. Chlapci, kteří tančí trpí často posměšky a nevhodnými poznámkami od spolužáků a vrstevníků. To má vliv hlavně v současném a klasickém tanci. Začnou li chlapci se současným a klasickým tancem již v předškolním věku, tak skončí většinou ve druhé či třetí třídě. Pokud jde o společenský tanec či Hip hop, tam chlapci vydrží déle, někdy i celý život.
- Hypotéza, že pedagogové ZUŠ se více zúčastňují vzdělávacích akcí a seminářů než pedagogové v ostatních zařízeních se potvrdila. Je to i díky tomu, protože to je jejich profese a nejen zábava. Proto je zde kladen větší důraz na odbornost a sebevzdělávání než v ostatních zařízeních.
- Hypotéza, že lepší vybavenost a prostředky má DDM než ostatní zařízení se nepotvrdila, podle šetření má nejlepší vybavení ZUŠ, která má velký zrcadlový sál, profesionální techniku a velké množství kostýmů. Oproti tomu v DDM mají menší prostory a jeden sál se zrcadly. Dva starší přenosné CD přehrávače. Kostýmy jsou pouze mažoretky, ostatní skupiny si je musí pořizovat samy.
- Hypotéza, že větší nabídka výuky tanečních stylů je v DDM, než v ZUŠ se potvrdila pouze z části. DDM nabízí sice výuku čtyř tanečních stylů, ale každého samostatně. Naproti tomu ZUŠ umožňuje výuku pouze tří tanečních stylů, ale všech tří současně.

Překvapilo mě, že nabídka zařízení nabízejících výuku tance je v Novém Městě poměrně malá, přesto mohu říci, že je dostačující. Kdo chce tančit, tak má možnost výběru podle svých potřeb. Když jsem se dotazovala na třech místních základních školách, zda nabízejí dětem nějaký taneční kroužek, odpověď byla negativní.

Domnívám se, že pedagogové i žáci odpovídali pravdivě na otázky v dotaznících i při našich společných rozhovorech, kdy byli velice spontánní. Otázky byly formulovány tak, aby se respondenti necítili ohroženi upřímnou odpovědí, ani nezasahovali do

vzájemných vztahů, tudíž se nemuseli ničeho obávat a proto neměli důvod lhát nebo si vymýšlet. Nemám důvod pochybovat o spolehlivosti jejich odpovědí a tím i závěrů.

Myslím si, že z hlediska tanečních dovedností pedagogů byla výuka ve všech čtyřech zařízeních na dobré úrovni. Z odborného hlediska bych nejlépe hodnotila ZUŠ, díky kvalifikovaným pedagogům a jejich profesionálního přístupu. Jedná se totiž o zařízení, které mimo jiné připravuje talentované děti na další taneční studium v různých typech konzervatoří. Ostatní zařízení fungují spíše jako vyplnění volného času a zábava. Přesto můžu říct, že i v TJ Sokol probíhala výuka velmi profesionálně. V DDM sice pedagogové měli dobré taneční základy, ale pedagogické zkušenosti byly malé a to se projevovalo na neukázněnosti dětí a často i velkým chaosem v hodině. V KLUBU MANDL byla práce pedagogů vzhledem k jejich věku a dovednostem uspokojivá, překvapila mě jejich přirozená autorita a pohodová, bezkonfliktní atmosféra během celé hodiny. Výzkumem jsem zjistila, že taneční hodiny se konají ve všech zařízeních dvakrát do týdne. Pokud se však blíží soutěž nebo vystoupení, mají vyučovací hodiny i denně, popřípadě se konají víkendová soustředění.

V teoretické části píši, že když někdo z tanečníků chybí, celé vystoupení je ztracené. Ale výzkumem jsem došla k odlišným závěrům. Když někdo chybí, jiný tanečník, či tanečnice musí absentéra zcela zastoupit. Tomu jsou přizpůsobeny taneční hodiny, kde cíleně dochází k výměnám rolí. Jelikož jsem byla přítomna na několika tanečních hodinách, veřejných vystoupení a také taneční soutěži, mohu jen s obdivem konstatovat, že děti všech věkových kategorií jsou neuvěřitelně flexibilní a vzájemné zastupování mezi tanečníky není ničím výjimečným. Naprosto neuvěřitelné ovšem bylo, že diváci neměli šanci postřehnout nějakou změnu. Zaznamenala jsem i velmi operativní změny v obsazení, či choreografii na poslední chvíli, ale na kvalitu vystoupení a intenzitu prožitku to nemělo žádný vliv. Obzvláště pedagogy ZUŠ musím velmi ocenit. Jejich profesionalita se zcela odrážela v celém průběhu veřejných vystoupení, při kterých všichni jednotlivci perfektně zvládali svoje role i náhlé změny a tím i celá taneční skupina působila velmi svěže a přirozeně.

Dále v teoretické části zmiňuji význam tance pro vytváření a umocňování vzájemných vztahů mezi dětmi a komunikaci, jako základní prvek fungující spolupráce tanečníků. Ale také, že atmosféru ve skupině zásadně ovlivňuje osobnost a pedagogické schopnosti

vedoucího či choreografa. Toto vše výzkum potvrdil. Děti spolu živě komunikovaly, vzájemně si radily a pomáhaly. Fungovaly jako tým a přitom se dokázaly individuálně prosadit. Na společná vystoupení se vždy těšily. Vztahy mezi tanečnicí byly velmi dobré. Pedagogové měli u tanečniců respekt a dokázali ve skupině udržet dobrou náladu.

Doporučuji, aby se všichni pedagogové dále zúčastňovali tanečních a vzdělávacích seminářů a pokud je to možné, tak si doplnily odborné vzdělání, jak taneční, tak i pedagogické. Doporučuji, také zapojit více rodiče a to nejen po stránce finanční, ale využít jejich pomoc při výrobě kostýmů, či ohledně dozoru při různých akcích. Dobrá by byla i spolupráce mezi jednotlivými zařízeními, ať už výměnou pedagogů na určité hodiny, aby děti měly možnost poznat nový taneční styl. Půjčování kostýmů, či sestavení společné taneční akce.

Závěr

V této bakalářské práci jsem se snažila postihnout problematiku výuky tance v Novém Městě nad Metují a porovnat podmínky z hlediska nabídky tanečních stylů, tanečních prostor, finančního i materiálního zázemí, odborného vzdělání pedagogů tance a jejich dalšího vzdělávání, ale také finanční náročnosti pro rodiče žáků. V teoretické části jsem se zmínila o tanci, jeho historii a jeho významu pro člověka, navázala jsem rozdělením tanečních stylů a jejich stručnou charakteristikou. Dále jsem se zaměřila na psychosomatický vývoj daných věkových skupin a na osobnost pedagoga tance. V závěru teoretické části jsou uvedeny základní podmínky fungování taneční skupiny a teoretická část končí sociálními, personálními a materiálními podmínkami. Po pečlivé přípravě jsem prováděla od prosinci 2010 až do březnu 2011 výzkum kvantitativní dotazníkovou metodou, rozhovory a pozorováním. Respondenti byli složeni ze dvou skupin. Z celkového počtu dvě stě sedmdesát čtyř respondentů, ze všech čtyř zařízení, tvořilo menší skupinu sedmnáct pedagogů tance, kteří odpovídali na *dotazník pro pedagogy tance*. Druhá skupina byla zastoupena tanečnicemi a tanečnickými v celkovém počtu dvě stě padesát sedmi žáků ve věku 10 – 18 let. V praktické části jsem se věnovala popisu zkoumaných zařízení, způsobu získání, zpracování a vyhodnocení získaných dat.

Výzkumem se podařilo splnit vytyčený cíl a porovnat celkové podmínky nabízených služeb uvedených zařízení s výukou tance. Nejvíce tanečních stylů nabízí DDM a nejméně TJ SOKOL. DDM nabízí 4 taneční styly. ZUŠ nabízí 3 taneční styly současně. KLUB MANDL nabízí 2 taneční styly. TJ SOKOL nabízí pouze 1 taneční styl.

Nejlépe v mém šetření v porovnání kvality finančního a materiálního zázemí dopadla ZUŠ, kde byli spokojeni všichni pedagogové tance. Nejhůře dopadl KLUB MANDL, kde oba dva pedagogové byly nespokojeni. V TJ SOKOL bylo s kvalitou spokojeno pět pedagogů ze šesti. V DDM byli spokojeni dva pedagogové a dva nebyli.

Z hlediska odborného vzdělání je na tom jednoznačně nejlépe ZUŠ. Pouze čtyři pedagogové tance mají odborné vzdělání a ti vyučují v ZUŠ, v ostatních zařízeních jsou pouze nekvalifikovaní pedagogové. Účastí na odborných seminářích se dále vzdělává všech pět pedagogů tance v ZUŠ, pouze jeden pedagog ze tří v DDM, v KLUBU

MANDL se jeden pedagog vzdělává a jeden nikoli a v TJ SOKOL se vzdělávají dva pedagogové ze čtyř.

Nejmenší finanční náročnost na rodiče je kladena v KLUBU MANDL, kde je vše zdarma. Největší finanční náročnost je v ZUŠ, kde je školné 1600 až 2400 za rok. V DDM a TJ SOKOL mají zápisné do 1000 Kč za rok.

Mám-li zhodnotit, které zařízení je nejlepší, musím brát zřetel na několik hledisek. Z hlediska odborného vzdělání pedagogů tance má jednoznačně navrch ZUŠ. Nejen, že většina tamějších pedagogů má odborné taneční vzdělání, ale zcela všichni pedagogové se pravidelně zúčastňují tanečních seminářů a vzdělávacích akcí. Z hlediska kvality tanečních prostor, zázemí, finančních a materiálních prostředků určených k zajištění výuky, popřípadě kulturních akcí a soutěží, je na tom nejlépe ZUŠ. Z hlediska počtu nabízených tanečních stylů má prvenství DDM, ZUŠ je v tomto případě na místě druhém. Z hlediska finanční náročnosti pro rodiče tanečnic a tanečnicků se na prvním místě s nejnižšími náklady umístil KLUB MANDL, naopak finančně nejnáročněji vychází tanec v ZUŠ.

Dle závěrů hodnocení mého šetření vychází ZUŠ, jako nejkvalitnější zařízení s výukou tance v Novém Městě nad Metují, avšak pro rodiče žáků výrazně finančně nejnáročněji.

Protože, výuka tance má pozitivní vliv na psychiku dětí a tím i na jejich chování, posiluje žádoucí charakterové vlastnosti, sebevědomí i sebeovládání, spatřuji využitelnost mé bakalářské práce zejména ve vztahu k pedagogům a výchovným pracovníkům, ale též k ředitelům podobných zařízení nebo k místním úřadům a v neposlední řadě k rodičům, kteří váhají do jakého zařízení své dítě přihlásit a mohou tak využít poznatků tohoto výzkumu a rozhodnout se podle vlastních kritérií.

Použitá literatura

1. HELUS, Z. *Osobnost a její vývoj*. Praha: Univerzita Karlova v Praze- Pedagogická fakulta, 2003. ISBN 80-7290-125-7
2. LANGMAJER, J., KREJČÍŘOVÁ, D. *Vývojová psychologie*. Praha: Grada Publishing, 1998. ISBN 80-7169-195-X
3. ŘÍČAN, P. *Cesta životem: vývojová psychologie*. Praha: Portál, 2004. ISBN 80-7367-124-7
4. HELUS, Z. *Sociální psychologie pro pedagogy*. Praha: Grada Publishing, 2007. ISBN 978-80-247-11-68-3
5. ŘEZÁČ, J. *Sociální psychologie*. Brno: Paido, 1998. ISBN 80-8593-48-6
6. PÁVKOVÁ, J., HÁJEK, B., aj. *Pedagogika volného času*. Praha: Portál, 2008. ISBN 978-80-7367-423-6
7. LANDAU, E. *Odvaha k nadání*. Praha: Akropolis, 2007. ISBN 978-80-86903-48-4
8. VILÍMOVÁ, V. *Didaktika tělesné výchovy*. Brno: Paido, 2002. ISBN 80-7315-033-6
9. VANĚK, M., aj. *Psychologie sportu*. Praha: Olympia, 1984
10. JINDROVÁ, Š. *Psychologie sportu*. Praha: Olympia, 1979
11. ZÍBRT, Č. *Jak se kdy v Čechách tancovalo*. Praha: Státní nakladatelství krásné literatury, hudby a umění, 1960.
12. JEBAVÁ, J. *Kapitoly z dějin tance a možnosti terapie*. Praha: Karolinum, 1998. ISBN 80-7184-620-1
13. KOS, B. *Lidové tance*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1979
14. ODSTRČIL, P. *Sportovní tanec*. Praha: Grada Publishing, 2004. ISBN 80-247-0632-6
15. TARASOV, N. I. *Klasický tanec*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1983
16. KRÖSCHLOVÁ, J. *Výrazový tanec*. Praha: IPOS-ARTAMA, 2002. ISBN 80-7068-106-3
17. JEŘÁBKOVÁ, J. *Taneční příprava*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1986

18. ŠMOLÍK, P., aj. *Pohybová výchova*. Praha: Mladá fronta, 1985
19. KRČKOVÁ, S., STÁREK, J. *Rámcový vzdělávací program pro základní umělecké vzdělávání*. Praha: Výzkumný ústav pedagogický v Praze, 2010.
ISBN 978-80-B7000-37-3

Internetové zdroje

1. *Navajo* [online]. 3.1.2011 [cit. 2011-03-24]. Moderní tanec. Dostupné z WWW: <<http://moderni-tanec.navajo.cz/>>.
2. Hiphop. *In Wikipedia : the free encyclopedia* [online]. St. Petersburg (Florida) : Wikipedia Foundation, 17.12.2005, last modified on 2.3.2011 [cit. 2011-03-24]. Dostupné z WWW: <<http://cs.wikipedia.org/wiki/Hiphop>>.
3. Mažoretka. *In Wikipedia : the free encyclopedia* [online]. St. Petersburg (Florida) : Wikipedia Foundation, 18.12.2008, last modified on 27.2.2011 [cit. 2011-03-24]. Dostupné z WWW: <<http://cs.wikipedia.org/wiki/Ma%C5%BEoretka>>.

Seznam grafů a tabulek

Graf č.1

Počet pedagogů v jednotlivých zařízeních

Graf č.2

Odborné taneční vzdělání

Graf č.3

Účast na vzdělávacích akcích a tanečních seminářích

Graf č.4

Spokojenost pedagogů s vybavením a tanečními prostory v jednotlivých zařízeních

Graf č.5

Spokojenost pedagogů s finančními prostředky na kulturní akce a taneční soutěže

Graf č.6

Oblíbenost tanečních stylů

Graf č.7

Počet dívek a chlapců v jednotlivých zařízeních

Graf č.8

Poměrné zastoupení žáků v jednotlivých zařízeních

Graf č.9

Přehled tanečních stylů v jednotlivých zařízeních

Graf č.10

Spokojenost žáků s tanečními prostory

Graf č. 11

Počáteční věk tancování

Tabulka č.1

Oblíbenost tanečních stylů

Tabulka č.2

Počet dívek a chlapců v jednotlivých zařízeních

Tabulka č.3

Přehled tanečních stylů v jednotlivých zařízeních

Tabulka č.4

Počáteční věk tancování

Tabulka č.5

Spokojenost žáků s pedagogy tance